

«ҚазТрансГаз» АҚ

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

*2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
тәуелсіз аудитордың есебімен бірге*

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудитордың есебі

Шоғыландырылған қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы шоғыландырылған есеп	1-2
Жиынтық кіріс туралы шоғыландырылған есеп	3
Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғыландырылған есеп	4
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғыландырылған есеп	5
Шоғыландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер	6-55

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«ҚазТрансГаз» АҚ-ның Акционеріне, Директорлар кеңесі мен басшылығына

Пікір

Біз «ҚазТрансГаз» АҚ мен оның еншілес ұйымдарының (бұдан әрі - «Топ») шоғырландырылған қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп, жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп, көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп және ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп, сондай-ақ есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша шолуды қоса алғанда, қаржылық есептілікке жасалған ескертпелер жатады.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік барлық елеулі аспектілерде 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың шоғырландырылған қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының шоғырландырылған қозғалысы мен шоғырландырылған қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (бұдан әрі - «ХҚЕС») сәйкес дұрыс бейнелейді.

Пікірді білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (бұдан әрі - «ХАС») сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің міндеттеріміз одан әрі біздің есебіміздің «Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлігінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңес қабылдаған Кәсіпқой бухгалтерлер этикасының халықаралық кодексіне (бұдан әрі - «БХЭСК Кодексі») (халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) сәйкес Топқа қатысты біз тәуелсізбіз және біз БХЭСК Кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындадық. Біз алынған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп пайымдаймыз.

Аудиттің шешуші мәселелері

Аудиттің шешуші мәселелері - біздің кәсіптік пайымдауымызға сай ағымдағы кезең үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болып табылған мәселелер. Бұл мәселелер шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитіміздің контекстінде және осы есептілік туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қарастырылған және біз бұл мәселелер жөнінде бөлек пікірімізді білдірмейміз. Төменде көрсетілген әрбір мәселеге қатысты тиісті мәселенің аудитіміздің барысында қалай қарастырылғанының сипаты осы контекстінде келтіріледі.

Біз есебіміздің «Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған міндеттерді, оның ішінде осы мәселелерге де қатысты міндеттерді орындадық. Тиісінше, аудитімізге шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалауымызға жауап ретінде әзірленген рәсімдерді орындау жатады. Аудиторлық процедураларымыздың, соның ішінде төменде көрсетілген мәселелерді қарастыру барысында орындалған процедуралардың нәтижелері қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікірімізді білдірудің негізі болады.

Аудиттің шешуші мәселесі

Өтелуге жататын ҚҚС

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың газды ішкі нарықта артық өткізуінен пайда болған 160 миллиард теңге мөлшерінде өтелуге жататын ҚҚС-тың айтарлықтай балансы бар. Бұл активтің өтелімділігін бағалау газды ішкі нарықта өткізуге арналған реттелетін бағалардың келешек өсіміне қатысты елеулі пікірлер мен жорамалдарды қажет етеді, ол Топқа газды ішкі нарықта өткізуден түсетін пайданы түрлендіруге мүмкіндік береді, соның салдарынан төленуге жататын ҚҚС өтелуге жататын ҚҚС сомасына қарсы есепке алынады. Осы себептермен, бұл мәселе біздің аудитіміз үшін барынша маңыздылардың бірі болып табылады.

Өтелуге жататын ҚҚС-пен байланысты ақпарат шоғырландырылған қаржылық есептіліктің 2 және 9-ескертпелерінде ашылып көрсетіледі.

Газ құбырларын жою және учаскелерді қалпына келтіру бойынша резерв

Біз бұл мәселе аудиторлық тексеруде барынша маңызды мәселелердің бірі деп есептейміз, өйткені газ құбырларын жою және учаскені қалпына келтіру бойынша резервтің есебі келешек шығындарды бағалаудағы қиындықтарға тән болатын және шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін бұл міндеттеменің маңыздылығына орай елеулі пайымдауды қажет етеді.

Топтың газ құбырларын жою және учаскелерді қалпына келтіру резервіне қатысты есептеуіне таратуға және дисконт мөлшерлемелеріне күтілетін тәсілдің әсері, инфляция үрдістерінің өзгеруінен болған әсермен қатар жергілікті заңнамадағы өзгерістердің әсері кіреді.

Газ құбырларын жою және учаскені қалпына келтіру резервімен байланысты ақпарат шоғырландырылған қаржылық есептіліктің 2 және 16-ескертпелерінде келтірілген.

Тиісті шешуші мәселе ретінде аудитіміздің барысында қарастырылды

Біз өтелуге жататын ҚҚС сомасын есепке алу үшін ескіру мерзіміне қатысты Салық кодексі ережелерінің түсінігін алдық. Біз Басшылықтың газды ішкі нарықта өткізуге арналған тарифтерді өсіруге бағытталған шараларға қатысты жоспарларын және салдарынан газды ішкі нарықта өткізуден болған оң маржаның пайда болуын сараладық. Біз Топтың газды ішкі нарықта өткізуден болатын оң маржаны болжайтын газдың ішкі нарықтағы бағасын есептеу әдістемесін қайта қарауға қатысты Ұлттық Экономика Министрлігімен болған хат алмасуды зерделедік. Біз Басшылық жоспарларының Бас компания Тобының Даму Стратегиясына сәйкестігін бағаладық.

Біздің аудиторлық процедураларымызға шарттық келісімдердің, тиісті жергілікті заңнаманың және қолданыстағы іскерлік практиканың негізінде тарату процесіне қатысты заңгерлік және конструктивтік міндеттемелердің түсінігін алу кіреді. Біз Топ келешек шығындарды бағалау үшін тартқан сарапшылардың құзырлығы мен объективтілігін қарастырдық. Біз есептеулерді зерделеп, пайдаланылған дисконттау мөлшерлемесі мен инфляция деңгейін бағаладық.

Несиелік шарттық міндеттемелерді орындау

Несие келісімдерінің талаптарына сәйкес Топ белгілі бір қаржылық және қаржылық емес көрсеткіштерді сақтауы және орындауы тиіс. Көрсеткіштердің бұзылуы едәуір айыппұлдар мен өсімпұлдарға әкеп соқтыра алады, сонымен қатар, қарыздар кредитордың талабымен өтелуге жататындарға айнала алады. Сонымен қатар, Топтың несие келісімдеріне сәйкес кросс-дефолт туралы ереже қолданылады. Көрсеткіштерді сақтау аудиторлық тексеруде барынша маңызды мәселелердің бірі болып табылады, өйткені ол шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде пайдаланылатын қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалға, сондай-ақ қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептегі несиелік келісімдер бойынша міндеттемелердің жіктелуіне зор ықпал етеді.

Несиелік шарттық міндеттемелер туралы ақпарат шоғырландырылған қаржылық есептіліктің **15-ескертпесінде** ашылып көрсетілген.

Топтың 2020 жылғы жылдық есебіне қосылған басқа да ақпарат

Басқа да ақпаратқа Топтың жылдық есебінде қамтылған ақпарат жатады, бірақ шоғырландырылған қаржылық есептілік пен сол туралы біздің аудиторлық есебіміз жатпайды. Басқа да ақпарат үшін жауапкершілікті басшылық көтереді. Топтың жылдық есебі, жорамалмен, бізге осы аудиторлық есеп күнінен кейін ұсынылады.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікіріміз басқа ақпаратқа таралмайды және біз бұл ақпаратқа қатысты қандай да бір нысанда сенімділікті білдіретін тұжырымды ұсынбаймыз.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке аудитті жүргізуімізге орай біздің міндетіміз жоғарыда аталған басқа ақпаратпен, ол бізге ұсынылған кезде танысу және бұл ретте басқа да ақпарат пен шоғырландырылған қаржылық есептіліктің немесе аудит барысында ие болған біліміміз арасында елеулі сәйкессіздіктердің болуы және басқа да ақпарат өзге елеулі бұрмалануларды қамтымайтындығы мәселесін қарастыру болып табылады.

Біз несие келісімдерінің талаптарын зерделедік. Біз қаржылық көрсеткіштерді сақтау есептеулерінде қолданылған деректерді шоғырландырылған қаржылық есептілікпен салыстырдық. Біз қаржылық көрсеткіштер есептеулерінің арифметикалық дәлдігін бағаладық. Біз ағымдағы немесе ұзақ мерзімді міндеттемелердің пайыздық несиелерінің жіктеуін бағаладық. Біз шоғырландырылған қаржылық есептіліктің **15-ескертпесінде** ашылып көрсетілген ақпаратты сараладық. Сонымен бірге, біз Топтың несиелік келісімдері бойынша қаржылық емес көрсеткіштердің орындалуын сараладық.

Басшылықтың және Директорлар кеңесінің шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ХҚЕС-ке сәйкес жасалуы және шынайы ұсынылуы үшін әрі басшылық шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапкершілік көтереді.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыра алу қабілетін бағалау үшін, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтердің ашылып көрсетілуі үшін және басшылық Топты таратқысы келген, басшылықтың қызметін тоқтатқысы келген жағдайларды немесе оның мұндай әрекеттерге іс жүзіндегі баламасы болмай қалған жағдайларды қоспағанда, есептіліктің қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалдың негізінде жасалуы үшін жауапкершілік көтереді.

Директорлар кеңесі Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінің дайындалу процесін қадағалау үшін жауапкершілік көтереді.

Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз шоғырландырылған қаржылық есептілік бүтіндей адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық есепті шығаруда елеулі бұрмалануларды қамтымайды деген ақылға қонымды сенімдікке қол жеткізу болып табылады. Ақылға қонымды сенімділік сенімділіктің жоғары дәрежесін білдіреді, бірақ Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмалану бола қалғанда оны әрдайым анықтайтындығының кепілдігі болып табылады. Бұрмаланулар адал емес әрекеттердің немесе қателердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке-жеке немесе жиынтығында осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің негізінде қолданылатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізделген күйде пайымдауға болса, елеулі болып есептеледі.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудиттің шеңберінде біз кәсіпқой пайымдауды қолданып, бүкіл аудиттің бойына кәсіптік скептицизмді сақтап қаламыз. Сонымен бірге, біз келесіні орындаймыз:

- ▶ адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан болған шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтап, бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық процедураларды жасаймыз; өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Қателердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмауы тәуекеліне қарағанда, жоғарыдағы адал емес әрекеттердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмай қалу тәуекелі, өйткені адал емес әрекеттерге сөз байласу, алдау, қасақана жіберіп қою, ақпараттың дұрыс ұсынылмауы немесе ішкі бақылау жүйесін айнала жасалған амалдар кіруі мүмкін;
- ▶ Топтың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатында емес, жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық процедураларды әзірлеу мақсатында, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін түсінеміз;
- ▶ қолданылатын есеп саясатының лайықты сипатын және басшылық айқындаған бухгалтерлік бағалау мәндерінің және тиісті ақпараттың ашылып көрсетілу негізділігін бағалаймыз;

- ▶ басшылықтың қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды қолдану заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз және түскен аудиторлық дәлелдердің негізінде Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінде айтарлықтай күмән туғыза алатын оқиғаларға немесе талаптарға орай елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы тұжырым жасаймыз. Егер де біз елеулі белгісіздіктің болуы туралы тұжырымға келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық есебімізде шоғырландырылған қаржылық есептілікте ақпараттың тиісінше ашылып көрсетілуіне назар аудартуымыз керек немесе егер ақпараттың осылайша ашылып көрсетілуі лайықты болып табылмаса, пікірімізді түрлендіру керек. Біздің тұжырымдар аудиторлық есебіміз жасалған күнге дейін түскен аудиторлық дәлелдерге негізделген. Дегенмен келешек оқиғалар немесе талаптар Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкеп соқтыра алады;
- ▶ шоғырландырылған қаржылық есептіліктің бүтіндей ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын бағалаймыз, оған қоса ақпаратты ашып көрсету, сондай-ақ шоғырландырылған қаржылық есептіліктің оның негізінде болған операциялар мен оқиғаларды олардың шынайы ұсынылуын қамтамасыз ететіндей етіп ұсынылатындығын бағалаймыз;
- ▶ шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікірді білдіру үшін ұйымның қаржылық ақпаратына және Топ ішіндегі шаруашылық қызметке қатысты жеткілікті болатын лайықты аудиторлық дәлелдерді аламыз. Біз жалпы басшылық ету, бақылау және Топ аудитінің жүргізілуі үшін жауап береміз. Біз аудиторлық пікіріміз үшін жеке дара жауапкершілік көтереміз.

Біз Директорлар кеңесінің назарына, өзгесінен басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер туралы, оның ішінде егер біз аудит процесінде ондайларды анықтасақ, ішкі бақылау жүйесінің едәуір кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, онымен ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асырамыз.

Сондай-ақ біз Директорлар кеңесіне тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды сақтағандығымыз туралы мәлімдеме жасадық және осы тұлғаларды барлық өзара қарым-қатынастар мен аудитордың тәуелсіздігіне әсер етеді деп негізделген түрде есептеуге болатын басқа да мәселелер туралы, ал қажетті жағдайларда - қауіп-қатерлерді жою үшін жасалған іс-қимылдар немесе қолға алынған сақтық шаралары туралы хабардар еттік.

Біз Директорлар кеңесінің назарына жеткізген мәселелерден біз ағымдағы кезең үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болған және тиісінше, аудиттің шешуші мәселелері болып табылатын мәселелерді айқындаймыз. Біз бұл мәселелерді аудиторлық есебімізде сипаттаймыз, тек бұл мәселелер туралы ақпаратты жария ету заңмен немесе нормативтік актімен тыйым салынған жағдайдан немесе қандай да бір мәселе туралы ақпарат біздің есебімізде хабарланбауы тиіс екендігі туралы тұжырымға келген сирек жағдайлардан басқа, өйткені мұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оның хабарлануынан қоғамдық маңызы бар пайдадан асады деп жорамал жасауға болады.

Соның нәтижелері бойынша тәуелсіз аудитордың осы аудиторлық есебі шығарылған, аудиттің жүргізілуіне жауапты партнер, - Пол Кон.

„Эрнст энд Янг“ ЖШС

Пол Кон
Аудит жөніндегі партнер

Альберт Асматулаев
Аудитор

Аудитордың 2017 жылғы 6 ақпандағы
№ МФ-0000461 біліктілік куәлігі

050060, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.,
Әл-Фараби даңғылы, 77/7, «Есентай Тауэр» ғимараты

2021 жылғы 19 ақпан

Рустамжан Саттаров
«Эрнст энд Янг» ЖШС-тің
Бас директоры

Қазақстан Республикасы Қаржы
министрлігі 2005 жылғы 15 шілдеде
берген сериясы МФЮ-2 № 0000003
болатын Қазақстан Республикасының
аумағында аудиторлық қызметпен
айналысуға арналған мемлекеттік
лицензия

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

Мың теңгемен	Ескерт.	31 желтоқсанға	
		2020 жылғы	2019 жыл
Активтер			
Айналымнан тыс активтер			
Негізгі құралдар	4	990.109.905	1.010.615.001
Барлау және бағалау бойынша активтер	5	17.366.269	13.205.928
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер		6.664.395	2.380.581
Материалдық емес активтер		6.565.366	6.438.798
Инвестициялық жылжымайтын мүлік		420.846	5.844.600
Бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар	6	429.727.471	251.686.117
Айналымнан тыс активтер үшін берілген аванстар	7	9.954.406	63.069.539
Байланысты тараптарға қарыздар	8	169.752.081	153.713.982
Өтелуге жататын ҚҚС	9	82.189.267	112.727.868
Кейінге қалдырылған салық активтері	22	1.529.479	1.123.147
Басқа да айналымнан тыс қаржы активтері		4.909.993	-
Басқа да айналымнан тыс активтер		590.373	288.626
Банк салымдары		4.424.954	4.849.666
		1.724.204.805	1.625.943.853
Айналымдағы активтер			
Қорлар	11	34.331.863	51.383.634
Сауда және басқа да дебиторлық берешек	12	151.001.098	197.118.788
Берілген аванстар	7	11.139.389	22.270.284
Байланысты тараптарға қарыздар	8	2.399.147	48.954.842
Табыс салығынан басқа салықтар бойынша алдын ала төлем	9	63.873.646	18.060.252
Корпоративтік табыс салығы бойынша алдын ала төлем	22	34.288.692	15.308.719
Басқа да айналымдағы активтер		273.883	277.237
Банк салымдары		28.744	22.130
Ақша қаражаты мен оның баламалары	10	246.299.557	114.165.359
		543.636.019	467.561.245
Сатуға арналған активтер	4	42.241.262	-
		585.877.281	467.561.245
Активтердің жиыны		2.310.082.086	2.093.505.098

6-55 бет аралығында қоса берілген ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (жалғасы)

Мың теңгемен	Ескерт.	31 желтоқсанға	
		2020 жылғы	2019 жыл
Капитал және міндеттемелер			
Капитал			
Жарғылық капитал	13	417.780.839	192.623.055
Қосымша төленген капитал	13	25.946.130	250.384.811
Есептілік валютасын қайта есептеу резерві		2.028.278	546.149
Бөлінбеген пайда		942.677.368	693.053.481
		1.388.432.615	1.136.607.496
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	14	301.085.510	290.599.631
Пайыздық қарыздар	15	167.977.800	168.818.330
Байланысты тараптардан алынған қарыздар		-	10.549.245
Қызметкерлерге сыйақыларды төлеу бойынша міндеттемелер		474.235	1.380.004
Резервтер	16	82.802.670	75.002.136
Басқа да ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер		8.401.702	7.870.403
Басқа да ұзақ мерзімді міндеттемелер		8.865.059	7.838.881
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	22	59.970.011	51.344.780
		629.576.987	613.403.410
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	14	3.440.968	3.406.541
Пайыздық қарыздар	15	20.319.501	24.519.363
Байланысты тараптардан алынған қарыздар		318.236	183.047
Резервтер	16	32.456.813	28.300.393
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	17	204.911.548	256.621.128
Табыс салығынан басқа, төленуге жататын салықтар		4.871.841	2.490.749
Шарт бойынша міндеттемелер		6.212.608	5.550.806
Басқа да қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер		8.751.743	8.203.073
Басқа да қысқа мерзімді міндеттемелер		10.789.226	14.219.092
		292.072.484	343.494.192
Капитал мен міндеттемелер жиыны		2.310.082.086	2.093.505.098

Басқарма төрағасының экономика және қаржы жөніндегі орынбасары

Бас бухгалтер

6-55 бет аралығында қоса берілген ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылады.

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

<i>Мың теңгемен</i>	Ескерт.	31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін	
		2020 жылғы	2019 жыл
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім	18	945.520.103	1.103.074.989
Сатудың өзіндік құны	19	(836.211.530)	(884.931.789)
Жалпы пайда		109.308.573	218.143.200
Жалпы және әкімшілік шығыстар	20	(30.450.733)	(42.337.724)
Күтілетін несиелер залалдары бойынша резервтің (құнсыздануы)/ қалпына келтірілуі		(419.169)	743.692
Басқа да операциялық кірістер		6.270.648	10.131.277
Басқа да операциялық шығыстар		(4.669.141)	(6.960.786)
Операциялық пайда		80.040.178	179.719.659
Қаржылық кіріс	21	21.765.863	17.251.183
Қаржылық шығындар	21	(36.911.326)	(43.581.420)
Бірлескен кәсіпорындардың пайдасындағы үлесі	6	230.380.073	224.244.892
Теріс бағамдық айырма, нетто		(7.745.552)	(3.382.641)
Салық салынғанға дейінгі пайда		287.529.236	374.251.673
Табыс салығы бойынша шығыстар	22	(21.026.785)	(39.916.824)
Бір жылғы таза пайда		266.502.451	334.334.849
Басқа да жиынтық кіріс		1.513.421	448.362
Келесі кезеңдерде пайда және залал құрамында қайта жіктелуге жататын жиынтық кіріс			
Шетелдік операцияларды қайта есептеу кезінде болған бағамдық айырмалар	6	1.482.129	-
Келесі кезеңдерде пайда және зиян құрамында қайта жіктелуге жататын жиынтық кіріс			
Белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша актуарлық кіріс		39.116	560.454
Табыс салығы бойынша шығыстардың өсері	22	(7.824)	(112.092)
Келесі кезеңдерде пайда және залал құрамында қайта жіктелуге жатпайтын таза жиынтық кіріс		31.292	448.362
Табыс салығын шегере отырып, бір жылғы жиынтық кірістің жиыны		268.015.872	334.783.211
Акцияға пайда			
Бас компанияға келетін жылғы акцияға арналған базалық және бөлінген пайда	13	0,75	0,95

Басқарма төрағасының экономика және қаржы жөніндегі орынбасары

Ж. Жанұзақ

Бас бухгалтер

Б.И. Мельдеханов

6-55 бет аралығында қоса берілген ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылады.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

Мың теңгемен	Ескерт.	31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін	
		2020 жылғы	2019 жыл
Операциялық қызметтен болған ақша ағындары			
Сатып алушылардан түсімдер		1.047.083.740	1.073.102.900
Алынған пайыздар		14.178.185	10.285.635
Салық органдарынан салықтардың қайтарылуы		35.065.694	20.668.920
Басқа да түсімдер		4.941.034	1.819.003
Өнім жеткізушілерге төлемдер		(855.932.642)	(834.616.421)
Төленген табыс салығы		(25.014.763)	(38.343.213)
Басқа да салықтар және бюджетке төлемдер		(38.679.490)	(43.007.504)
Төленген пайыздар	25	(27.668.138)	(32.089.049)
Жұмыскерлерге төлемдер		(45.556.778)	(44.047.914)
Басқа да төлемдер		(6.008.466)	(4.900.769)
Операциялық қызметтен болған таза ақша ағындары		102.408.376	108.871.588
Инвестициялық қызметтен болатын ақша ағындары			
Еншілес ұйымды өткізуден түскен түсімдер	2	16.954	-
Банк салымдарын қайтару		1.275.120	1.272.154
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатудан түскен түсімдер		41.964.636	32.657.029
Байланысты тарап өтеген қарыздар	8, 23	48.132.457	25.500.000
Бірлескен кәсіпорындардан алынған дивидендтер	6	53.820.848	39.000
Айналымнан тыс қаржы активтерін сатып алу		(927.702)	-
Банк салымдарын орналастыру		(844.512)	(1.111.682)
Негізгі құралдарды, материалдық емес активтер мен барлау және бағалау бойынша активтерді сатып алу		(71.954.983)	(150.312.484)
Алынған ақша қаражатын шегере отырып, еншілес ұйымды сатып алу	2	(24.894)	-
Инвестициялық қызметтен болған/(пайдаланылған) таза ақша ағындары		71.457.924	(91.955.983)
Қаржылық қызметтен ақша ағындары			
Жай акцияларды шығарудан түскен түсімдер	13	1.000.151	-
Пайыздық қарыздар мен борыштық бағалы қағаздар бойынша түсімдер	14, 15, 25	92.483.064	26.017.440
Байланысты тараптан қарыздар бойынша түсімдер	25	318.236	-
Пайыздық қарыздарды және шығарылған борыштық бағалы қағаздарды өтеу	14, 15, 25	(123.842.392)	(44.694.185)
Байланысты тараптан алынған қарыздарды өтеу	23, 25	(14.881.897)	(25.321.800)
Төленген дивидендтер	13	(3.111)	-
Жалдау бойынша міндеттемелерді өтеу	25	(2.440.580)	(2.215.889)
Қарызды ұйымдастыру үшін комиссия		(1.312.869)	-
Акционермен операциялар бойынша басқа да төлемдер	13, 16	(1.069.860)	(5.700.000)
Қаржылық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(49.749.258)	(51.914.434)
Ақша қаражаты мен оның баламалары бойынша таза бағамдық айырма		8.017.156	(1.991.559)
Ақша қаражаты мен оның баламаларындағы таза өзгеріс		132.134.198	(36.990.388)
Жыл басындағы ақша қаражаты мен оның баламалары	10	114.165.359	151.155.747
Жыл соңындағы ақша қаражаты мен оның баламалары	10	246.299.557	114.165.359

Басқарма төрағасының экономика және қаржы жөніндегі орынбасары

Бас бухгалтер

6-55 бет аралығында қоса берілген ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылады.

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

<i>Мың теңгемен</i>	Жарғылық капитал	Қосымша төленген капитал	Есептілік валютасын қайта есептеу резерві	Бөлінбеген пайда	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсанға	192.623.055	249.044.991	546.149	358.270.270	800.484.465
Бір жылғы таза пайда	-	-	-	334.334.849	334.334.849
Бір жылғы басқа да жиынтық кіріс	-	-	-	448.362	448.362
Бір жылғы жиынтық кіріс жиыны	-	-	-	334.783.211	334.783.211
Акционермен басқа да операциялар (13-ескертпе)	-	1.339.820	-	-	1.339.820
2019 жылғы 31 желтоқсанға	192.623.055	250.384.811	546.149	693.053.481	1.136.607.496
Бір жылғы таза пайда	-	-	-	266.502.451	266.502.451
Бір жылғы басқа да жиынтық кіріс	-	-	1.482.129	31.292	1.513.421
Бір жылғы жиынтық кіріс жиыны	-	-	1.482.129	266.533.743	268.015.872
Шығарылған жай акциялар (13-ескертпе)	225.157.784	(207.115.482)	-	(17.042.151)	1.000.151
Төленген дивидендтер (13-ескертпе)	-	-	-	(3.111)	(3.111)
Акционермен басқа да операциялар (13-ескертпе)	-	(17.323.199)	-	135.406	(17.187.793)
2020 жылғы 31 желтоқсанға	417.780.839	25.946.130	2.028.278	942.677.368	1.388.432.615

Басқарма төрағасының экономика және қаржы жөніндегі орынбасары

Ж. Жаңұзақ

Бас бухгалтер

Б.Н. Мельбеханов

6-55 бет аралығында қоса берілген ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР**2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін****1. КОМПАНИЯ ТУРАЛЫ АҚПАРАТ**

Қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілікке «ҚазТрансГаз» АҚ-ның (бұдан әрі мәтін бойынша – «Компания» немесе «ҚТГ») және оның еншілес ұйымдарының (бұдан әрі мәтін бойынша бірлесіп – «Топ» деп аталады) қаржылық есептілігі кіреді (2-ескертіме).

«ҚТГ» Қазақстан Республикасы Үкіметінің (бұдан әрі – «Үкімет») 2000 жылғы 5 ақпандағы № 173 Қаулысының негізінде бекітілген және 2000 жылғы 13 наурыздағы жабық акционерлік қоғам күйінде тіркелген акционерлік қоғам болып табылады. 2004 жылғы 9 маусымда Компания Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес акционерлік қоғам болып қайта тіркелді. Топтың бас кеңсесі Қазақстан Республикасы, Нұр-Сұлтан қаласы, Есіл ауданы, Әлихан Бөкейхан көшесі, 12-үй мекенжайы бойынша тіркелген.

«ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» АҚ (бұдан әрі – «ҚазМұнайГаз» немесе «ҚМГ») «ҚТГ»-ның жалғыз акционері болып табылады. «Самұрық-Қазына» Ұлттық Әл-ауқат Қоры» АҚ (бұдан әрі – «Самұрық-Қазына») арқылы Үкімет ҚазМұнайГаз-дың 90%-ы минус 1 (бір) акциясына иелік етеді және «ҚазМұнайГаз» бен «Самұрық-Қазына»-ның барлық еншілес ұйымдары Компанияның және Топтың байланысты тараптары ретінде қарастырылады (23-ескертіме).

ҚР Үкіметінің 2012 жылғы 5 шілдедегі № 914 Қаулысына сәйкес «ҚТГ» газ және газбен қамсыздандыру саласында ұлттық оператор болып анықталды. Топтың ұлттық оператор ретіндегі негізгі міндеті Қазақстанның тауар газындағы ішкі мұқтаждықтарын сенімді қамтамасыз ету болып табылады.

Топ қызметінің негізгі бағыттарына мыналар кіреді:

- Қазақстанда магистралды құбырлардың газ көлік жүйелерін жалпы дамыту үшін инвестициялық қызметті басқару;
- Қазақстанда газ кеніштерін әзірлеу үшін инвестициялық қызметті басқару;
- газ өнеркәсібінде жобаларды зерттеу және әзірлеу бойынша кеңес беру қызметтерін көрсету;
- шетелдік және жергілікті нарықтарда газды өткізу;
- газ өнеркәсібін дамытудың мемлекеттік бағдарламасын әзірлеу және ендіру бағдарламасына қатысу.

Топтың операциялық қызметі «Табиғи монополиялар және реттелетін нарықтар туралы» Қазақстан Республикасының Заңымен (бұдан әрі – «Заң») реттеледі, өйткені Топ газды ішкі нарыққа тасымалдау және өткізу саласында монополист болып табылады. Заңға сай, Топтың газды ішкі нарыққа тасымалдау және өткізу бойынша тарифтерін Қазақстан Республикасының Табиғи монополияларды реттеу және қорғау жөніндегі комитет пен Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі бекітеді.

2020 жылғы 31 желтоқсанға Топтың Қазақстан Республикасы энергетикасының Вице-министрінің және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу және бәсекелестікті қорғау жөніндегі комитеті төрағасының бірлескен бұйрығымен бекітілген 2016-2021 жылдарға арналған инвестициялық бағдарламалар бойынша 17.909.503 мың теңге (2019 жыл: 52.124.843 мың теңге) сомаға міндеттемелері бар. Бұл бағдарламаны іске асыру нәтижелері болашақ тарифтерге ықпал ете алады. 2020 жылғы 31 желтоқсанға Топ жасалған түзетулерді ескере отырып бекітілген инвестициялық бағдарлама бойынша өз міндеттемелерін орындайды.

Бұл шоғырландырылған қаржылық есептілікті басқарма төрағасының экономика және қаржы жөніндегі орынбасары мен бас бухгалтер 2021 жылғы 19 ақпанда шығаруға бекітті.

Көмірсутектерді барлау және өндіру

2000 жылғы желтоқсанда Топ Қазақстан Республикасының Инвестициялар жөніндегі агенттігімен Жабмыл облысының, Оңтүстік Қазақстан Аманкелді, Анабай, Айрақты және Құмырлы газ кеніштерін қоса алғанда, Солтүстік Үшарал, Үшарал-Кемпіртөбе аумақтарында, сондай-ақ ХХХІІІ-48, ХХХІІІ-49, ХХХІV-49, ХХХІV-50, ХХХІV-51, ХХХV-50 блоктарында көмірсутектерді барлау және өндіру жұмыстарын жүзеге асыруға арналған Келісімшартқа (бұдан әрі – «Көмірсутектерді барлау және өндіру жөніндегі келісімшарт») қолын қойды. Көмірсутектерді барлау және өндіру жөніндегі келісімшарттың қолданылу мерзімі 31 жылды құрайды. Топ 2003 жылдың қарашасында Аманкелді газ кен орнында және 2014 жылдың желтоқсанында Жарқұм кен орнында газды өндіруді әрі оны өткізуді бастады.

Көмірсутектерді барлау және өндіру жөніндегі келісімшарттың талаптары бойынша Топтың, егер көмірсутектің коммерциялық тиімді қорлары анықталмаған жағдайда, өзінің кез келген келісімшарттық аумағынан бас тартуға құқығы бар.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ**

Топтың қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілігі Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары жөніндегі Кеңес (ХҚЕС жөніндегі Кеңес) жариялаған редакцияда Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес әзірленді.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік, есеп саясатында және осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ескертпелерінде көрсетілгендей әділ құны бойынша бағаланатын активтер мен міндеттемелерді қоспағанда, тарихи құны бойынша бағалау қағидатына сәйкес дайындалды. Осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі барлық мәндер, өзгесі көрсетілген жағдайлардан басқа, мыңға дейін дөңгелектенген.

COVID-19 әсері және ағымдағы экономикалық жағдай осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде назарға алынды. Шоғырландырылған қаржылық есептілік қызметтің үздіксіздігі жорамалының негізінде дайындалды. Бұл жорамалды бағалау үшін Топ осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде қызметтің үздіксіздігі қағидатын қолдануын жалғастырып отырғанына көз жеткізу үшін түрлі стресс-тесттердің негізінде өтімділік болжамын орындады.

Шоғырландыру негізі

Еншілес ұйымдар соңғысының еншілес ұйымға бақылауды алған күнді білдіретін сатып алу күнінен бастап бас компания шоғырландырады және осындай бақылаудан айырылған күніне дейін шоғырландыруын жалғастырады. Еншілес ұйымдардың қаржылық есептілігі Топтың барлық компаниялары үшін есеп саясатын бірізді қолданудың негізінде бас компанияның есептілігі сияқты дәл сол есепті кезең үшін әзірленді. Топ ішіндегі операцияларды жүзеге асыру нәтижесінде туындайтын барлық топ ішілік қалдықтар, операциялар, жұмсалмаған кірістер мен шығыстар, ақша ағындары және дивидендтер толық алынып тасталған.

Бақылаудан айырылмастан еншілес компанияға қатысу үлестерінің өзгерісі капиталмен жасалған операция ретінде ескеріледі.

Егер Топ еншілес ұйымға бақылау жасаудан айырылса, ол:

- еншілес ұйымның активтері мен міндеттемелерін мойындауды тоқтатады (оның ішінде соған қатысты гудвилді);
- кез келген бақыланбайтын қатысу үлесінің баланстық құнын тануды тоқтатады;
- капиталда көрсетілген жинақталған бағамдық айырмаларды мойындау тоқтатады;
- алынған сыйақының әділ құнын мойындайды;
- қалған инвестицияның әділ құнын мойындайды;
- операцияның нәтижесінде пайда болған табыс немесе шығын құрамындағы артық шығуды немесе дефицитті мойындайды;
- бұрын басқа жиынтық кірістің құрамында мойындалған компоненттердегі бас компанияның үлесін табыстың немесе шығынның немесе нақты талаптарға сәйкес бөлінбеген табыстың құрамына қайта жіктейді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)****Шоғырландыру негізі (жалғасы)***Еншілес ұйымдар*

2019 жылғы 31 желтоқсандағы және 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның шоғырландырылған қаржылық есептілікке қосылған келесі ұйымдарда қатысу үлесі болды:

Атауы	Тіркелген жері	Негізгі қызмет	Қатысу үлесі	
			2020 жыл	2019 жыл
«Интергаз Орталық Азия» АҚ («ИОА»)	Қазақстан	Газды тасымалдау және сақтау, Қазақстанда газ құбырларына техникалық қызмет көрсету бойынша қызмет көрсету	100%	100%
«ҚазТрансГаз Аймақ» АҚ («ҚТГ Аймақ»)	Қазақстан	Газды жергілікті қуат өндірушілерге, заңды және жеке тұлғаларға өткізу	100%	100%
«ҚазТрансГаз Өнімдері» ЖШС	Қазақстан	Тасымалдау бойынша қызметтер	100%	100%
«Аманкелді Газ» ЖШС («Аманкелді Газ»)	Қазақстан	Табиғи газды және газ конденсатын өндіру	100%	100%
«КМГ Кансу Оперейтинг» ЖШС	Қазақстан	Табиғи газды және газ конденсатын барлау	100%	100%
«ҚазТрансГаз Бишкек» ЖШҚ	Қырғызстан	«Бухараның газды ауданы-Ташкент-Бишкек-Алматы» магистралды газ құбырында жөндеу-қалпына келтіру жұмыстары және жаңғырту	100%	100%
«КТГ Файнэнс Б.В.»	Нидерландтар	Қаржылық қызмет	100%	-
«ҚазМұнайГаз Сервис-NS» АҚ	Қазақстан	Гольф-клубты салу және/(немесе) қызмет көрсету	100%	-
«Интергаз Файнэнс Б.В.»	Нидерландтар	Еурооблигацияларды шығару (борыштық қаражатты тарту)	-	100%

2020 жылы Компания 24.894 мың теңгеге (баламасы 65.773 АҚШ доллары) «KMG EP RF Holding B.V.» акцияларының 100%-ын сатып алды. 2020 жылы «KMG EP RF Holding B.V.» компаниясы «КТГ Файнэнс Б.В.» болып атауын өзгертті.

2020 жылы Компания «ҚазМұнайГаз Сервис-NS» АҚ («КМГС-NS») капиталындағы үлестің 100%-ын «ҚазМұнайГаз»-дан 16.750.283 мың теңге жалпы сомаға жай акциялардың шығарылуына айырбас ретінде алды (13-ескерте).

2020 жылы Компания «Интергаз Файнэнс Б.В.» акцияларының 100%-ын 16.954 мың теңгеге сатты.

Бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар

2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілікте үлестік қатысу әдісі бойынша ескерілетін келесі бірлескен кәсіпорындарға қатысу үлестері болды:

Атауы	Тіркелген жері	Негізгі қызмет	Үлес, %	
			2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
«Азиялық Газ құбыры» ЖШС («АГҚ»)	Қазақстан	Қазақстан – Қытай газ құбырын салу және пайдалану	50%	50%
«Бейнеу-Шымкент газ құбыры» ЖШС («БШГ»)	Қазақстан	Бейнеу-Бозой-Шымкент газ құбырын салу және пайдалану	50%	50%
«АвтоГаз» ЖШС («АГ»)	Қазақстан	Автогазтолтыру компрессорлық станцияларды ұйымдастыру, пайдалану, салу және қызмет көрсету	50%	50%
«Отан Газ» ЖШС («ОГ»)	Қазақстан	Газды қайта өңдеу зауытын салу	50%	-

2020 жылғы 24 желтоқсанда Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігі мен Қытай Ұлттық Мұнай-газ Корпорациясының арасындағы Меморандумға сәйкес Топтың 50% қатысуымен және «PetroChina Investment Holding B.V.» 50% қатысуымен «ОГ» бірлескен кәсіпорны құрылды. 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «ОГ» жарғылық капиталы нөл болды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)****Шоғырландыру негізі (жалғасы)***Бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар (жалғасы)*

Топтың бірлескен кәсіпорындар нысанындағы бірлескен қызметке қатысу үлесі бар, онда бірлескен қызмет қатысушылары кәсіпорынның экономикалық қызметіне бірлескен бақылауды белгілейтін шарттық келісімге кірді. Келісім бақылауды бөлетін тараптардың бірауызды келісімін қажет етеді. Бірлескен кәсіпорындарға инвестицияларды Топ үлестік қатысу әдісі бойынша ескереді.

Қатысу үлесі әдісіне сәйкес бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте бастапқы құны бойынша оған Топқа тиесілі бірлескен кәсіпорынның таза активтері үлесінде сатып алғаннан кейін туындаған өзгерістерді қоса ескеріледі. Бірлескен қызметке жататын гудвил инвестициялардың баланстық құнына кіреді және амортизацияланбайды, сондай-ақ құнсыздану мәніне дербес негізде тексерілмейді.

Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп бірлескен кәсіпорын қызметінің қаржы нәтижелеріндегі Топтың үлесін көрсетеді. Егер бірлескен кәсіпорын капиталында тікелей танылған өзгеріс орын алса, Топ осындай өзгерістегі өз үлесін таниды және бұл капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте қолданылса, осы фактіні ашады. Топ пен бірлескен кәсіпорын арасындағы операциялар кезінде туындайтын іске асырылмаған пайда мен залалдар шоғырландыру кезінде Топтың бірлескен кәсіпорында қатысу үлесі бар дәрежеде элиминацияланады.

Бірлескен кәсіпорындар пайдасындағы немесе залалындағы Топтың үлесі тікелей жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте беріледі. Ол бірлескен кәсіпорын қатысушыларына келетін пайданы немесе залалды білдіреді және сондықтан бірлескен кәсіпорынның еншілес ұйымдарындағы салық салуды және бақыланбайтын қатысу үлестерін есепке алғаннан кейін пайда немесе залал ретінде айқындалады.

Бірлескен кәсіпорынның қаржылық есептілігі Топтың қаржылық есептілігі сияқты дәл сол есепті кезең үшін дайындалады. Қажет болған жағдайда есеп саясатын Топтың есеп саясатына сәйкес келтіру үшін түзетулер енгізіледі.

Үлестік қатысу әдісі қолданылғаннан кейін Топ бірлескен кәсіпорынға инвестициялар бойынша құнсызданудан болған залалды тану қажеттігін айқындайды. Топ әр есепті күнге бірлескен кәсіпорынға инвестициялар құнсыздануының объективті айғақтарының болуын бағалайды. Осындай айғақтар болған жағдайда Топ құнсыздану сомасын бірлескен кәсіпорынның өтелген құны мен оның баланстық құны арасындағы айырма ретінде есептейді және залалды «бірлескен кәсіпорынның зиянындағы үлес» бабы бойынша жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте таниды.

Жалпы бақылаудағы тараптардан еншілес компанияларды сатып алу

Еншілес ұйымдарды жалпы бақылаудағы тараптардан сатып алынуы үлестерді біріктіру әдісін пайдалана отырып ескеріледі.

Жалпы бақылаудағы тараптардың арасында берілген еншілес ұйымның активтері мен міндеттемелері осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте берген күнгі беретін компанияның (Алдыңғы иесі) есептілігінде көрсетілген олардың баланстық құны бойынша көрсетіледі. Бастамашыны бастапқыда сатып алған кезде объективті түрде ескеретін тиісті гудвилл осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі. Бастамашының гудвилін қоса алғанда, таза активтердің жалпы ағымдағы құны мен төленген сыйақы арасындағы айырма капиталды түзету ретінде осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі.

Егер сатып алу елеулі деп қарастырылған жағдайда, онда салыстырмалы деректерді қоса алғанда, шоғырландырылған қаржылық есептілік еншілес ұйымды Топ Бастамашы бастапқыда сатып алған күнге сатып алғандығы туралы жорамалға сүйене отырып ұсынылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)****Шетел валюталарын қайта есептеу***Функционалдық валюта және білдіру валютасы*

Шоғырландырылған қаржылық есептілік Топтың көпшілік кәсіпорындарының функционалдық валютасы болып табылатын қазақстандық теңгемен («Теңге») берілді. Топ құрамындағы әрбір кәсіпорын өзінің функционалдық валютасын айқындайды және әр кәсіпорынның қаржылық есептілігіне кіргізілген баптар таңдалған функционалдық валютада өлшенеді.

Операциялар және шоттар сальдосы

Шетел валютасындағы операциялар бастапқыда функционалдық валютада операция тану көрсеткіштерін қанағаттандыратын күнге қолданылатын валютаның спот-бағамы бойынша есептейді. Шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданылатын валюталық спот-бағам бойынша функционалдық валютаға қайта есептеледі. Монетарлық баптарды есептеу немесе қайта есептеу бойынша туындайтын барлық айырмалар жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

Тарихи құнның негізінде шетелдік валютада бағаланатын ақшалай емес баптар бастапқы мәмілелер жасалған күні қолданыста болған бағамдар бойынша қайта есептеледі. Ақшалай емес активтер мен міндеттемелер бастапқы құнды айқындау күніне қолданылатын бағам бойынша валютада бастапқы құны бойынша ескеріледі. Монетарлық емес баптарды қайта есептеу кезінде туындайтын кірістер мен шығыстар баптың әділ құны (яғни баптар бойынша бағамдық айырмалар, өзге де жиынтық кіріс немесе пайда немесе зиян құрамында танылған әділ құнның өзгерісінен болған кірістер немесе шығыстар да тиісінше өзге де жиынтық кіріс немесе пайда немесе зиян құрамында танылады) өзгерісі нәтижесінде болған кірістерді немесе шығыстарды тану қағидаттарына сәйкес есептеледі.

Топ компаниялары

Функционалдық валютасы ұсыну валютасынан ерекшеленетін Топтың барлық еншілес ұйымдары мен бірлескен кәсіпорындарының (олардың бір де бірі гиперинфляциялы экономикалардың валютасында операция жасамайды) кірістері, шығындары және қаржылық жағдайы ұсыну валютасына мынадай түрде қайта есептеледі:

- қаржылық жағдай туралы ұсынылған есептердің әрқайсысы бойынша активтер мен міндеттемелер есепті күнге жабу бағамдары бойынша қайта есептеледі;
- жиынтық кіріс туралы есептердің әрқайсысы бойынша кірістер мен шығыстар орташа бағамдар бойынша қайта есептеледі (орташа бағам бағамдардың жиынтық әсерінің операция жүзеге асырылған күнгі бағамға ақылға қонымды жақындауы болып табылмайтын жағдайлардан басқа; бұл жағдайда кірістер мен шығыстар операциялар жүзеге асырылған күнгі бағам бойынша қайта есептеледі); және
- барлық бағамдық айырмалар өзге жиынтық кірісте жеке компонент ретінде танылады.

Валюталарды айырбастау бағамдары

Қазақстан Республикасында ресми айырбас бағамдары ретінде Қазақстан қор биржасында («ҚҚБ») белгіленген орташа алынған валюта бағамдары қолданылады.

2020 жылғы 31 желтоқсанға Қазақстан қор биржасының валюталық айырбас бағамы 1 АҚШ доллары үшін 420,91 теңгеге және 1 ресей рублі үшін 5,62 теңге болды. Бұл бағамдар 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша АҚШ доллары мен ресей рублімен көрсетілген ақшалай активтер мен міндеттемелерді қайта есептеу үшін пайдаланылды (2019 жылы: бағамы 382,59 теңгеге тең болған АҚШ долларында білдірілген).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)****Маңызды есепті пайымдаулар, бағалау мәндері және жорамалдар**

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау оның басшылығынан есептілікте көрсетілетін түсімдер, шығыстар сомасына, активтерге және міндеттемелерге, сондай-ақ есепті күнге шартты міндеттемелер мен активтер туралы ақпаратты ашуға әсер ететін бағалау мәндерін және болжауларды пайымдау мен анықтау енгізуді талап етеді. Дегенмен осы жорамалдар мен бағалау мәндеріне қатысты белгісіздік мұндай жорамалдар мен бағалаулар келешекте жасалатын активтің немесе міндеттеменің баланстық құнына қатысты едәуір түзетулер жасауды қажет етуі мүмкін нәтижелерге әкеліп соқтыруы мүмкін.

Топтың есеп саясатын қолдану процесінде басшылық шоғырландырылған қаржылық есептілікте мойындалған сомаларға едәуір ықпал ететін келесі пайымдауларды пайдаланды:

Салық салу

Салық тәуекелдерін бағалау кезінде басшылық салық ұстанымдарының салаларына қатысты міндеттемелердің пайда болу ықтималдылығын ескереді, әрі соларға қатысты Топ салық органдарының есептеулері бойынша апелляцияларды бермейтіндігі мәлім немесе мұндай апелляциялардың шешімі сәтті болады деп есептемейді. Мұндай анықтау елеулі пайымдауларды жасауды талап етеді және салық заңнамасы мен нормативтік құқықтық актілердегі өзгерістер, салық талқылауларынан өзі күтетін шешімдер бойынша күтілетін нәтижелерді және сәйкестікті тексеруге салық органдары жүзеге асыратын нәтижені анықтау нәтижесінде өзгеруі мүмкін. Салық тәуекелдері жөнінде барынша толығырақ ақпарат *24-ескертпеде* келтірілген.

Өтелуге жататын ҚҚС бойынша резерв

Топ өтелуге жататын ҚҚС сомасы күмәнді болып табылатындығына, бірақ жылына кем дегенде бір рет талдау жасап отырады. Өтелуге жататын ҚҚС күмәнді сомасы бойынша резерв басшылықтың салық салынуға жататын ҚҚС-тың келешек айналымдарына және ҚҚС-ты ақша қаражатымен қайтаруға қатысты үміттеріне негізделген. Топ бұдан әрі ҚҚС-тың қайтарылуына немесе есепке алынуына өз құқығын қорғай алатындығын анықтау үшін басшылықтың елеулі пайымдаулары қажет. Барынша толық ақпарат *9-ескертпеде* келтірілген.

Кейінге қалдырылған салық активтері

Кейінге қалдырылған салық активтері алынуға жататын қарыздар, өткен жылдардың залалдары, күмәнді берешектің барлық резервтері, есептелген демалыстар және мынадай ықтималдық дәрежесінде басқа міндеттемелері бойынша барлық резервтер бойынша танылады, бұл салық салынатын уақытша айырмашылықтар мен осындай шығыстардың коммерциялық сипатына, сондай-ақ салықтық жоспарлау стратегиясын табысты қолдануға негізделетін болады. Қаржылық жағдай туралы есепте кейінге қалдырылған салық бойынша активтер мен міндеттемелер бөлек ұсынылады, өйткені олар Топтың түрлі кәсіпорындарына жатады және салық заңнамасына сәйкес бір біріне қарсы есепке алына алмайды. Барынша толық ақпарат *22-ескертпеде* келтірілген.

Қаржы құралдарының әділ құны

Қаржы активтерінің және қаржы міндеттемелерінің әділ құны осы активті нарықтар негізінде анықталмайтын жағдайларда, ол дисконтталған ақша ағындарының моделін қоса алғанда, бағалау әдістерін пайдалана отырып, анықталады.

Мүмкіндігіне қарай осы модельдер үшін бастапқы деректер ретінде алайда, бұл іс жүзінде жүзеге асыру мүмкін болмаған жағдайларда, бақылаушы нарықтардан түсетін ақпарат пайдаланылады, әділ құнды белгілеу үшін пікірдің белгілі бір үлесі талап етіледі. Пайымдаулар өтімділік тәуекелін, несиелік тәуекелді және өзгермелілікті қамтиды. Бағалау мен пайымдаулардағы өзгерістер қаржы құралдарының әділ құнына ықпал ете алады.

Күтілетін несие залалдарына резерв

Басшылық клиенттердің талап етілетін төлемдерді жасай алу қабілеттеріне негізделген үміттердің нәтижесінде күтілетін несие залалдарына резервті қолдайды. Топ қарыз алушылар мен жалпы экономикалық талаптарға тән болатын болжамды факторларды ескере отырып түзетілген несие залалдарының пайда болуының өткен тәжірибесіне сүйене отырып бағалау резервтерінің матрицасын пайдаланды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)****Маңызды есепті пайымдаулар, бағалау мәндері және жорамалдар (жалғасы)***Негізгі құралдар объектілерінің пайдалы қызмет мерзімі*

Сенімгерлік басқару шарты бойынша басқарудағы негізгі құралдар бойынша толықтырулар немесе жетілдірулер Шарттың қолданылу кезеңіне қарамастан қалған пайдалы қызмет етудің бағалау мерзімінің ішінде капиталдандырылады, амортизацияланады. Топ негізгі құралдар қызметінің қалған пайдалы мерзімін ең әрі дегенде әрбір қаржы жылының соңына бағалайды және егер күту бұрынғы бағалаудан өзгеше болса, өзгерістер 8 ХБЕС «Есеп жүргізу саясаты, есептеу бағаларындағы өзгерістер мен қателіктерге» сәйкес есептеу бағаларындағы өзгерістер ретінде перспективті ескеріледі.

Негізгі құралдар мен газ активтерінің құнсыздануы

Егер активтің немесе ақша ағындарын тудыратын бөлімшенің теңгерімдік құны сату шығындарын шегергендегі әділ құн және пайдаланудан болған құндылық өлшемдерінің ең көбі болып табылатын өтелетін құннан асатын болса орын алады. Сатуға жұмсалған шығындарды шегергендегі әділ құнның есебі ұқсас активтерді сатудың міндетті күші бар коммерциялық мәмілелері бойынша қолда бар ақпаратқа немесе активтің шығарылуына байланысты шегілген қосымша шығындарды шегергенде қадағаланатын нарықтық бағаға негізделеді. Пайдаланудан болатын құндылықтың есебі дисконтталған ақша ағындарының үлгілеріне негізделген. Ақша ағындары бюджеттен келесі 5 (бес) жылға алынады және оған Топтың жүргізуге әлі де болса міндеттемелері жоқ қайта құрылымдау бойынша қызмет немесе ақша ағындарын жасайтын бөлімшенің құнсыздану мәніне тексерілетін активтің нәтижелерін жақсартатын келешектегі елеулі инвестициялар жатпайды.

Өтелетін құн дисконтталған ақша ағындарының моделінде пайдаланылатын дисконттау мөлшерлемесіне, сондай-ақ күтілетін ақша қаражатының ағындарына және экстраполяция мақсатында пайдаланылған өсу қарқындарына барынша сезімтал келеді.

Активтердің шығуы бойынша міндеттемелер

«Магистралдық құбыр туралы» Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 4 шілдедегі Заңына сәйкес Топтың негізгі құралдарды демонтаждау мен тарату және жер учаскелерін қалпына келтіру бойынша заңгерлік міндеттемелері бар. Атап айтқанда, Топтың міндеттемесі газ құбырларын бөлшектеумен және жер учаскелерінің құнарлығын қалпына келтірумен байланысты.

Міндеттемелер сомасы міндеттемелерді өтеу үшін қажет болады деп күтілетін бағаланған шығындардың ағымдағы құны болып табылады. Ұңғыманы жою және учаскені қалпына келтіру бойынша резервтер әрбір есепті күнге қайта қаралады және «Негізгі құралдардың объектісін пайдаланудан шығару, олар орналасқан учаскедегі табиғи ресурстарды қалпына келтіру бойынша міндеттемелерге және өзге де осыған ұқсас міндеттемелерге өзгерістер» 1-түсіндірмесіне сәйкес ең үздік бағаны көрсету үшін түзетіледі. Келешек шығындарды бағалау кезінде елеулі бағалаулар мен басшылық жасаған пайымдаулар пайдаланылды. Бұл міндеттемелердің көпшілігі алыс болашаққа жатқызылады және заңнама талаптарындағы түсініксіздіктен басқа, Топтың бағасына активтерді жою технологиясындағы, шығындардағы және салалық тәжірибедегі өзгерістер әсер етуі мүмкін. Түпкілікті жабуға арналған шығындарға жатқызылатын айқындықтың болмауы күтілетін ақша ағындарын дисконттаудың әсер етуі есебінен кемітіледі. Топ газ құбырларын келешекте жою, барлық пайдалану газ ұңғымаларын жабу және келісімшарттық аумақты рекультивациялау құнын ағымдағы жылдың бағаларын және инфляцияның ұзақ мерзімді деңгейінің орта мәнін пайдалана отырып бағалайды.

2020 жылғы 31 желтоқсанға қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте міндеттемелерді айқындау үшін пайдаланылған инфляция мен дисконт мөлшерлемесінің ұзақ мерзімді үрдістері 5,52% және 7,15% (2019 жыл: 5,49% және 8,44%) болды. 2020 жылғы 31 желтоқсанға газ құбырын жою және учаскені қалпына келтіру бойынша резервтің баланстық құны 79.869.001 мың теңге (2019 жыл: 72.448.140 мың теңге) болды. 2020 жылғы 31 желтоқсанға көмірсутектерді барлау және өндіру жөніндегі келісімшарт бойынша ұңғымаларды жою және учаскені қалпына келтіру бойынша резервтің баланстық құны 2.921.803 мың теңге (2019 жыл: 2.542.294 мың теңге) болды. Барынша толық ақпарат 16-ескертемеде келтірілген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)****Маңызды есепті пайымдаулар, бағалау мәндері және жорамалдар (жалғасы)***Активтердің шығуы бойынша міндеттемелер (жалғасы)*

Төменде 31 желтоқсандағы жағдай бойынша маңызды жорамалдар үшін сезімталдылықтың санды талдауы келтірілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Газ құбырын жою және учаскені қалпына келтіру бойынша резервке әсері	
	2020 жыл	2019 жыл
Газ құбырын жою және учаскені қалпына келтіру бойынша жорамалдар		
1 км-ге жою құны:		
- 10%-ға ұлғаю	7.581.741	6.985.176
- 10%-ға азаю	(7.581.741)	(6.985.176)
Инфляция деңгейі:		
- 1%-ға ұлғаю	26.172.208	25.514.306
- 1%-ға азаю	(19.913.645)	(18.839.691)
Дисконттау мөлшерлемесі:		
- 1%-ға ұлғаю	(19.495.811)	(18.255.547)
- 1%-ға азаю	26.529.324	24.980.421

Газ құбырларының сенімгерлік басқару шарттары бойынша мемлекеттік органдардан жарнаға сәйкес бағалаудағы өзгеріс

Алдыңғы жылдары Топ оған жергілікті атқарушы органдармен («ЖАО») және Мемлекеттік мүлік пен жекешелендіру комитетінің департаменттерімен сенімгерлік басқару шарттары («СБШ») бойынша берілген құбырларды Топ бақылайтын активтер ретінде тану қажеттілігін айқындау кезінде пайымдауды қолданды және СБШ, іс жүзінде, Топқа құбырларға арналған меншік құқықтарын беруді аяқтау кезеңіне Топқа құбырларға бақылау беру үшін қысқа мерзімді тетік болып табылады деген тұжырымға келді. Топ бұл газ құбырлары кейіннен ЖАО-дан республикалық органға беріледі деп күтті. Осыдан кейін республикалық орган оларды «Самұрық-Қазынаға», ал содан кейін «ҚазМұнайГаз» бен «ҚТГ»-ға береді. Бұл шешім меншік құқықтарының берілуі жақын уақытта аяқталады деген сенімді үміттерді қалыптастырған «ҚТГ Аймақ» пен ЖАО арасындағы өзара түсіністік туралы меморандумды және СБШ-тың қос тарабы үшін беруді қысқа мерзімде аяқтаудың құқықтық және экономикалық ынталандыруларды (мысалы, құбырлар үшін мүлік салығын төлеу міндеттемесін қоса алғанда, әдетте активтерге иелік етумен байланысты барлық тәуекелдер мен пайда ЖАО-ға емес Топқа берілетіндігі туралы талаптар және тарифтерді қалыптастыру мен бекіту сатысында Топ бақылайтын құбырлармен байланысты және оның қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілетін шығыстарды қосу құқығы) тиісті күндерде орын алған белгілі бір фактілермен және мән-жайлармен расталған. Нәтижесінде Топ есепте құбырлардың СБШ шеңберінде берілуін активтерді өз капиталына берілген активтердің әділ құны бойынша қосымша төленген капиталдың құрамында өтеусіз берілу ретінде көрсетті. Заңгерлік беру процесі аяқталғанда, бастапқыда көрсетілген сома жарғылық капиталға аударылады.

Топ бастапқыда қолданылған пайымдау бұрынғысынша кейінгі күндерге орынды болатындығын үнемі бағалап отырды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)****Маңызды есепті пайымдаулар, бағалау мәндері және жорамалдар (жалғасы)**

Газ құбырларының сенімгерлік басқару шарттары бойынша мемлекеттік органдардан жарнаға сәйкес бағалаудағы өзгеріс (жалғасы)

2020 жылғы сәуірде Топ бастапқы пайымдау бұдан былай орынды болмайтындығына әкеп соқтыруы мүмкін фактілер мен жағдайлардың едәуір өзгергені жөнінде тұжырымға келді. Енгізілген өзгерістерге Өзара түсіністік туралы бастапқы меморандумның қолданылу мерзімі аяқталып, ұзартылмады, құбырлардың Топқа заңды түрде берілу процесі ақылға қонымды мерзімде аяқталмады, ал 2020 жылғы сәуірде заңнамаға енгізілген түзетулер Топқа, тарифті қалыптастыру және бекіту кезінде, тарифтің құнына мемлекеттік мүлікті жергілікті атқарушы органдармен сенімгерлік басқару шартының негізінде реттелетін қызметтерді көрсету үшін алынған негізгі құралдарды ұстауға және жөндеуге арналған шығыстарды ескеру құқығын береді деген факті жатады. Топ мүлік салығын төлеуге міндетті емес және құбырларға меншік құқығын берудің заңгерлік процесін аяқтау үшін ЖАО-ға Топтың фундаменталды сипаттағы түсініктемелерін түзету қажеттілігіне байланысты бұдан да ұзақ кезең қажет болды. Осының негізінде Топ 2020 жылғы сәуірден бастап бастапқы пайымдау бұдан былай өзекті емес және СБШ ұзартылғаннан кейін Топ ЖАО ұсынған құбырларды бұдан былай бақыламайды деген тұжырымға келді. Осылайша, Топ құбырларды түпкі бақылаушы акционердің, яғни Қазақстан Республикасының пайдасына бөлу ретінде мойындау тоқтатылуы тиіс деген тұжырымға келді. Пайымдаудың өзгеруі бухгалтерлік есепте қатені білдірмейді және тиісінше, перспективті түрде ескерілуі тиіс.

«Есеп саясаты, бухгалтерлік бағалаулардағы өзгерістер мен қателер» 8 ХБЕС-ке (IAS) сәйкес Топ сенімгерлік басқару шарттары бойынша перспективті негізге алынған құбырларға қатысты пайымдауларда өзгерістер қолданды. Тиісінше, 2020 жылы Топ мұндай СБШ бойынша алған барлық құбырларды олардың баланстық құны бойынша осы күнге тануын тоқтатты және тиісінше, қосымша төленген капиталды 17.323.199 мың теңгеге азайтты (13-ескертпе).

Пайымдаудың өзгеруі ағымдағы және келешек есепті кезеңдерге әсерін тигізеді. Егер 2020 жылы пайымдау өзгертілмесе, ағымдағы есепті жылғы амортизациялық шығыстар 245.323 мың теңгеге, ал ағымдағы есепті кезеңнің соңына капитал мен негізгі құралдар 15.872.610 мың теңгеге көбірек болар еді. Келешек есепті кезеңдерге әсері негізгі құралдар мен бөлінбеген пайда қалдықтарының тиісті есепті кезеңдердің соңына азаюына және жылдық амортизациялық шығыстардың 320.670 мың теңгеге азаюына әкеп соқтырар еді.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ**Жаңа және қайта қаралған стандарттар мен түсіндірулер**

Топ 2020 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енетін белгілі бір стандарттар мен түзетулерді алғаш рет қолданды, бірақ олар Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбейді. Топ шығарылған, бірақ күшіне енбеген стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданған жоқ. Жаңа және қайта қаралған стандарттар мен түсіндірмелердің тізімі төменде көрсетілген:

- *«Бизнесі айқындау» атауымен «Бизнесі біріктіру» 3 ХҚЕС-ке түзетулер;*
- *«Қаржы құралдары: ашып көрсетулер» 7 ХҚЕС-ке және «Қаржы құралдары: базалық пайыздық мөлшерлеме реформасы» 9 ХҚЕС-ке түзетулер;*
- *«Қаржылық есептілікті ұсыну» 1 ХБЕС-ке және «Маңыздылықты айқындау» атауымен «Есеп саясаты, бухгалтерлік бағалаудағы өзгерістер және қателер» 8 ХБЕС-ке түзетулер;*
- *«Қаржылық есептіліктің концептуалдық негіздері» қайта қаралған нұсқа.*

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар**

Төменде Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін шығару күніне шығарылған, бірақ күшіне енбеген жаңа және қайта қаралған стандарттар мен түсіндірмелер келтіріледі. Топ бұл жаңа және қайта қаралған стандарттар мен түсіндірмелерді, егер қолданылатын болса, олардың күшіне ену күнінен бастап қолдануға ниет білдіріп отыр.

- 17 ХҚЕС «Сақтандыру шарттары»;
- «Міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді етіп жіктеу» атауымен «Қаржылық есептілікті ұсыну» 1 ХБЕС-ке түзетулер;
- «Бизнесті біріктіру: концептуалдық негіздерге сілтемелер» 3 ХҚЕС-ке түзетулер;
- «Негізгі құралдар: мақсатына лайық пайдаланғанға дейінгі түсімдер» 16 ХБЕС-ке түзетулер;
- «Бағалау міндеттемелері, шартты міндеттемелер және шартты активтер: ауыртпалық түсіретін шарттар – шартты орындау шығындары» 37 ХБЕС-ке түзетулер;
- «Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын алғаш рет қолдану» 1 ХҚЕС – Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын алғаш рет қолданатын еншілес ұйым;
- «Қаржы құралдары» 9 ХҚЕС – қаржылық міндеттемелердің мойындалуы тоқтаған жағдайда «10% тестісін» жүргізу кезіндегі комиссиялық сыйақы;
- «Ауыл шаруашылығы» 41 ХБЕС – әділ құнды бағалау кезіндегі салық салу.

Топ бұл стандарттардың шоғырландырылған қаржылық есептілікке елеулі әсерін күтпейді.

COVID-19

2020 жылғы 11 наурызда Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы COVID-19 жаңа типті коронавирустың пандемиясы туралы ресми түрде жариялады. Қазақстан Республикасы Президентінің «Қазақстан Республикасында Төтенше жағдайды енгізу туралы» 2020 жылғы 15 наурыздағы № 285 Жарлығына сай қауіпсіздікті қамтамасыз ету мақсатында 2020 жылғы 16 наурыздан бастап 2020 жылғы 15 сәуірге дейінгі кезеңге төтенше жағдай енгізілді, ал содан кейін 2020 жылғы 11 мамырға дейін ұзартылды. Қазақстанның ірі қалаларында, оның ішінде Алматы мен Нұр-Сұлтанда карантин режимі енгізілді. Сондай-ақ жоғарыда аталған екі қаладағы көптеген кәсіпорындардың қызметі тоқтата тұрылды. COVID-19 пандемиясы барлық әлемдік экономикаға қатты теріс әсерін тигізіп, бүкіл әлемге тарап кетті.

2020 жылдың ішінде қор, валюта және тауар нарықтарында айтарлықтай құбылмалылық, теңгенің негізгі әлемдік валюталарға қатысты бағамының төмендеуі байқалады.

Басшылық жоғарыда аталған оқиғалардың әлеуетті салдарын қадағалауын жалғастырып, бизнес үшін теріс салдарды алдын алу үшін барлық қажетті шараларды қолға алады.

Активтер мен міндеттемелерді ағымдағы және ұзақ мерзімді етіп жіктеу

Топтың қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есебінде активтер мен міндеттемелерді олардың қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді етіп жіктелуінің негізінде ұсынады. Актив қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- оны сату болжанса немесе ол әдеттегі операциялық циклдің шеңберінде сатуға және тұтынуға арналса;
- ол негізінен сауда жасау мақсаттары үшін арналса;
- оны есепті кезеңнен кейін 12 (он екі) айдың ішінде өткізу болжанса; немесе
- есепті кезеңнен кейін кем дегенде 12 (он екі) айдың ішінде міндеттемелерді өтеу үшін пайдалануға немесе айырбастауға шектеулер болған жағдайларды қоспағанда, ол ақша қаражатын немесе олардың баламаларын білдіреді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Активтер мен міндеттемелерді ағымдағы және ұзақ мерзімді етіп жіктеу (жалғасы)**

Барлық басқа активтер ұзақ мерзімді ретінде жіктеледі.

Міндеттеме мына жағдайларда қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- оны операциялық циклдің шеңберінде өтеу болжанса;
- ол негізінен сауда жасау мақсаттары үшін ұсталса;
- ол есепті кезең аяқталғаннан кейін 12 (он екі) айдың ішінде өтелуге тиіс болса; немесе
- есепті кезең аяқталғаннан кейін кем дегенде 12 (он екі) айдың ішінде міндеттемелердің өтелу мерзімін ұзартуға сөзсіз құқығы болмаса.

Топ барлық басқа міндеттемелерді ұзақ мерзімді ретінде жіктейді.

Кейінгі қалдырылған салық активтері мен міндеттемелер айналымнан тыс/ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Әділ құнды бағалау

Активтің сатылғаны үшін түскен немесе бағалау күніне нарық қатысушыларының арасындағы әдеттегі операцияның шеңберінде міндеттемелердің берілгені үшін төленген баға әділ құн болып табылады. Әділ құнды бағалау активті сату немесе міндеттемені беру бойынша операция:

- не бұл актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- не бұл актив немесе міндеттеме үшін барынша қолайлы нарықта негізгі нарықтың жоқтығы шартында болатындығын болжайды.

Топ негізгі немесе барынша қолайлы нарыққа қол жеткізе алуы тиіс.

Активтің немесе міндеттеменің әділ құны нарық қатысушылары активтің немесе міндеттеменің бағасын анықтау кезінде пайдаланатын жорамалдарды қолдана отырып бағаланады, бұл ретте нарық қатысушылары өздерінің мүдделерінде әрекет етеді деп болжанады. Қаржылық емес активтің әділ құнын бағалау нарық қатысушысының активті барынша жақсы және барынша тиімді тәсілмен пайдаланудан немесе оны мұндай активті барынша жақсы және барынша тиімді тәсілмен пайдаланатын басқа нарық қатысушысына сатудан болатын экономикалық пайданы жасау мүмкіндігін ескереді.

Топ мұндай бағалау әдістерін пайдаланады, әрі олар қалыптасқан жағдайларда қолайлы болып табылады және солар үшін әділ құнды бағалау үшін жеткілікті болып табылады, бұл ретте орынды қадағаланатын бастапқы деректерді пайдалана отырып, қадағаланбайтын бастапқы деректерді мейлінше аз пайдаланады.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікте әділ құны бойынша бағаланатын барлық активтер мен міндеттемелер жалпы әділ құнды бағалау үшін елеулі болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде әділ құн көздерінің төменде сипатталған иерархиясының шеңберінде жіктеледі:

- 1-деңгей – ұқсас активтер немесе міндеттемелер бойынша (қандай да бір түзетулерсіз) белсенді нарықта нарықтық баға белгілеулері;
- 2-деңгей – әділ құнды бағалау үшін маңызды болатын иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама байқалатын болып табылатын бағалау үлгілері;
- 3-деңгей – иерархияның ең төмен деңгейіне жататын бастапқы деректердің әділ құнын бағалау үшін елеулі болатын бағалау модельдері нарықта қадағаланбайтын болып табылады.

Әділ құн туралы ақпаратты ашып көрсету мақсатында Топ активтер мен міндеттемелерді олардың сипатының, оларға тән сипаттамалар мен тәуекелдердің, сондай-ақ жоғарыда көрсетілгендей әділ құн көздерінің иерархиясында қолданылатын деңгейдің негізінде жіктеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Негізгі құралдар**

Негізгі құралдар өзіндік құны бойынша бухгалтерлік есепте жиналған тозу мен құнсыздану бойынша жиналған шығындарды шегере отырып есептеледі. Негізгі құралдардың бастапқы құнына сатып алу құны, оның ішінде импорт алымдары және өтелмейтін салықтар, егер мойындау шарттарын қанағаттандыратын болса, ұзақ мерзімді активтердің құрылысына тікелей жататын қарыздар бойынша шығындар, құрал-жабдықтың бөліктерін ауыстыру құны, сондай-ақ активті жұмыс күйіне келтіруге және оны мақсатты пайдалану орнына жеткізуге байланысты кез келген тікелей шығындар кіреді.

Күтілетін келешек экономикалық пайданың бастапқыда бағаланған көрсеткіштерінен артық (пайдалы қызмет ету мерзімінің, қуаттылықтың және т.б. ұлғаюы) ұлғаюына әкеліп соқтыратын шығындар негізгі құралдардың қосымша құны ретінде капиталдандырылады. Белгілі бір уақыт аралығында негізгі құралдардың едәуір құрамдастарын ауыстыру қажет болғанда, Топ осы сияқты құрамдастарды оларға сәйкес болатын дербес пайдалы қызмет ету мерзімдерімен жеке активтер ретінде мойындайды және оларды тиісінше амортизациялайды. Сол сияқты, елеулі техникалық шолып тексеруді жүргізген кезде сонымен байланысты шығындар, егер мойындаудың критерийлері орындалса, құрал-жабдықты ауыстыру ретінде негізгі құралдардың баланстық құнында мойындалады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге жұмсалатын барлық басқа шығындар олар болған сәтте пайда немесе залал құрамында мойындалады.

Негізгі құралдардың тозуы (газ активтерінен басқа) төменде көрсетілгендей пайдалы қызмет етудің есепті мерзімінің ішінде тікжелілік әдістің негізінде есептеледі:

	Жылдар саны
Ғимараттар мен құрылыстар	7-100
Газ көлік жүйесі	10-70
Машиналар мен құрал-жабдықтар	3-40
Көлік құралдары	5-30
Басқасы	3-20

Жерге арналған амортизация есептелмейді.

Негізгі құрал объектісін және негізгі құралдар объектісінің бастапқыда танылған кез келген едәуір құрамдасын мойындау олар есептен шығарылғаннан кейін не болмаса егер оларды пайдаланудан немесе шығудан келешек экономикалық пайданы алу күтілмесе тоқтатылады. Активті тануды доғару нәтижесінде туындайтын кіріс немесе шығыс (активтің шығуынан және теңгерімдік құнынан болатын таза түсімдер арасындағы айырмашылық ретінде есептелген) активті тану доғарылған есепті жыл үшін жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепке кіргізіледі.

Пайдаланудан шығару резерві Топ ғимаратты немесе құрал-жабдықты демонтаждау және пайдаланудан шығару, ол орналасқан аумақты қалпына келтіру бойынша міндеттемелерді көтергенде және мұндай резервтің көлемін негізді түрде бағалауға мүмкін болғанда ғана дисконтталған құны бойынша толық көлемде танылады.

Активтердің қалдық құны, пайдалану мерзімі және тозуын есептеу әдістері әрбір қаржы жылының соңында қайта қаралып отырады және қажет болған кезде келесі кезеңдерде түзетіліп отырады.

Аяқталмаған құрылыс өзіндік құны бойынша ескерілген негізгі құралдардың аяқталмаған құрылысын білдіреді. Аяқталмаған құрылысқа құрылыстың, құрал-жабдықтың құны және басқа да тікелей шығындар кіреді. Аяқталмаған құрылыстың амортизациясы мұндай активтердің құрылысы аяқталғанда және олар пайдалануға берілген уақытта басталады.

Жер қойнауын пайдалану құқығын иемденгенге дейін болған шығындар

Жер қойнауын пайдалану келісімшарты жасалғанға дейін болған шығындар келтірілген кезеңдегі шығыстарға жатқызылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Негізгі құралдар (жалғасы)***Жер қойнауын пайдалану құқығына шығындар*

Жер қойнауын пайдалану құқығын сатып алу шығындары капиталданады және материалдық емес активтер ретінде жіктеледі. Барлау бойынша әрбір объект жыл сайын бұрғылау жұмыстары жоспарланғанын және оның құнсызданбағанын растау мәніне қарастырылады. Егер келешек жұмыстар жоспарланбаса, жер қойнауын пайдалану құқықтарының баланстық құны және тиісті объектілерді сатып алу шығындары есептен шығарылады. Экономикалық негізделген шығарылатын қорлар («дәлелденген қорлар» немесе «коммерциялық қорлар») белгіленген кезде және әзірлеуді ішкі бекіту кезінде жер қойнауын пайдалану құқығының және тиісті объектілерді сатып алуға арналған шығындардың баланстық құны, кен орындардың бөлігінде, барлау және бағалау шығындарымен бірігіп, газ активтеріне ауыстырылады.

Барлау және бағалау шығындары

Барлауға арналған заңды құқық алынған сәттен бастап геологиялық және геофизикалық зерттеу шығындары мен барлау бұрғылауына тікелей қатысты шығындар ұңғыманың бұрғылануы аяқталмайынша және мұндай бұрғылау нәтижелері бағаланбайынша шығындардың сипатына сәйкес барлау және бағалау бойынша материалдық емес немесе материалдық активтер ретінде капиталданады. Бұл шығыстарға қызметкерлерге өтемақы, пайдаланылатын материалдар мен жағар майға шығындар, бұрғылау жабдығын жалдау және мердігерлерге төлемдер жатады. Егер қорлар табылмаса, барлау және бағалау бойынша активтер құнсыздануға тәжірибеленеді; егер шығарылатын көмірсутектер табылып, одан кейінгі бағалауға жататын болса, әрі оған коммерциялық әзірленуі ықтимал болатын басқа ұңғымаларда бұрғылау кіруі мүмкін болса, онда шығындар көмірсутектерді коммерциялық шығаруды бағалауда негізделген/үздіксіз прогреске қол жеткізілмейінше, материалдық емес актив ретінде ескерілуін жалғастырады. Осы сияқты барлық шығындар техникалық, коммерциялық және басқарушылық тексеруге, сол сияқты әзірлеуді жалғастыру ниетін немесе табудан пайда алудың қандай да бір басқа тәсілін растау үшін жылына кем дегенде бір рет құнсыздану мәніне тексеруге жатады. Өйтпеген жағдайда шығындар есептен шығарылады. Газдың дәлелденген қорлары анықталғанда және әзірлеуді жалғастыру шешімі қабылданғанда, тиісті шығындар құнсыздану бағаланғаннан кейін және құнсызданудан болған шығын танылғаннан кейін газ активтерінің құрамына аударылады.

Әзірлеу шығындары

Платформалар мен газ құбырлары сияқты мұндай инфрақұрылым объектілерінің құрылысымен, орнатумен немесе аяқтаумен байланысты шығыстар, сондай-ақ пайдалану ұңғымаларын бұрғылау, оған қоса сәтсіз пайдалану ұңғымалары немесе нобайын келтіретін ұңғымалар, газ кен орнының шеңберінде капиталға айналдырылады.

Газ активтері бойынша тозу және амортизация

Газ активтерінің тозуы, солардың тозуы тікжелілік әдіс бойынша есептелетін инфрақұрылым объектілерінен басқа, дәлелденген әзірленген газ қорларының негізінде өндірістік әдісті пайдалана отырып есептеледі.

Қаржы активтері*Бастапқы таңу және бағалау*

Қаржы активтері бастапқыда танылған кезде кейіннен амортизацияланған құны бойынша және пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде жіктеледі.

Қаржы активтерінің бастапқыда танылған кездегі жіктелуі шартта көзделген қаржы активі мен Топ бұл активтерді басқару үшін қолданатын бизнес-модель бойынша ақша ағындарының сипаттамаларына тәуелді болады. Қаржыландырудың едәуір құрамдасын қамтымайтын сауда дебиторлық берешекті қоспағанда.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы активтері (жалғасы)*****Бастапқы тану және бағалау (жалғасы)***

Қаржы активін амортизацияланған құны бойынша жіктеу және бағалау үшін осы активтің шарттық талаптары борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне «борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебінен төлемдер ғана» болып табылатын ақша ағындарын алуды негіздеуі қажет. Мұндай бағалау SPPI-тест деп аталады және әрбір құралдың деңгейінде жасалады. Солар бойынша ақша ағындары борыштың негізгі сомасының және пайыздардың есебінен тек төлемдер болып табылмайтын қаржы активтері пайдаланылатын бизнес-модельге қарамастан пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша жіктеледі және бағаланады.

Заңнамамен немесе белгілі бір нарықта қабылданған ережелермен белгіленген мерзімде активтердің берілуін талап ететін қаржы активтерін сатып алу немесе сату бойынша барлық мәмілелер («стандартты талаптарда» жасалатын сауда) мәміленің жасалу күніне, яғни Компания активті сатып алу немесе сату міндеттемесін өз мойнына алған күнге мойындалады.

Кейінгі бағалау

Кейіннен бағалау мақсаттары үшін қаржы активтері төрт санатқа жіктеледі:

- амортизациялық құны бойынша қаржы активтері;
- жинақталған пайда мен зияндарды кейіннен қайта жіктей отырып басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері;
- мойындау тоқтаған кезде жинақталған пайда мен зияндарды кейіннен қайта жіктеместен басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, ұйымның қарауына қарай жіктелген қаржы активтері;
- пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері.

Амортизациялық құны бойынша қаржы активтері

Бұл санат Топ үшін барынша маңызды болып табылады. Топ қаржы активтерін амортизацияланған құны бойынша бағалайды, егер келесі талаптардың екеуі де орындалса:

- қаржы активі бизнес-модельдің шеңберінде ұсталады, оның мақсаты қаржы активтерін шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін ұстау болып табылады; және
- қаржы активінің шарттық талаптары көрсетілген күндерге борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебінен төлемдер ғана болып табылатын ақша ағындарын алуды негіздейді.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып бағаланады және оларға құнсыздануға қатысты талаптар қолданылады. Пайда немесе зияндар активтің мойындалуы тоқтаған, ол түрлендірілген немесе құнсызданған жағдайда пайданың немесе зиянның құрамында мойындалады.

Топтың амортизацияланған құны бойынша көрсетілетін қаржы активтеріне байланысты тараптарға қарыздар, банк депозиттері, сауда және басқа да дебиторлық берешек пен басқа да ұзақ мерзімді қаржы активтері жатады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы активтері (жалғасы)***Мойындауды тоқтату*

Қаржы активі (немесе қолданылуына қарай – қаржы активінің бір бөлігі немесе сол сияқты қаржы активтері тобының бір бөлігі) қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте мойындалуын тоқтатады, егер:

- активтен келетін ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Топ активтен ақша ағымын алу құқығын берсе не болмаса үшінші тарапқа түсетін ақша ағымдарын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша ешбір елеулі кідіріссіз төлеу бойынша өз мойнына міндеттеме алса; және не болмаса (а) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен пайданы берсе, не болмаса (б) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен пайданы бермей, оларды сақтамаса, бірақ осы активтің бақылауын берсе.

Егер Топ активтен ақша ағындарын алуға өзінің барлық құқықтарын берсе не болмаса транзит келісімін жасаса және бұл ретте активтен болған барлық тәуекелдер мен пайданы бермесе, бірақ оны өзінде сақтамаса, сондай-ақ жаңа активке бақылау бермесе, жаңа актив Топ берілген активте өзінің қатысуын жалғастыратын дәрежеде мойындалады; Бұл жағдайда Топ тиісті міндеттемені де таниды. Берілген актив пен тиісті міндеттеме Топ сақтаған құқық пен міндеттемені көрсететін негізде бағаланады.

Берілген актив бойынша кепілдік нысанын қабылдайтын қатысуды жалғастыру активтің баланстық құнының ең азы және Топ төлеуге тиіс өтеменің ең жоғары мөлшері бойынша бағаланады.

Қаржы активтерінің құнсыздануы

Топ пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын барлық борыштық құралдарға қатысты күтілетін несие залалдарына (КНЗ) бағалау резервін мойындайды. КНЗ шартқа сәйкес тиесілі болатын ақша ағындары мен Топ бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені немесе оның шамамен алынған мәнін пайдалана отырып дисконтталған алуды күтіп отырған барлық ақша ағындарының арасындағы айырманың негізінде есептеледі. Күтілетін ақша ағындарына ұсталатын қамтамасыз етуді сатудан немесе шарттық талаптардың ажырамас бөлігі болып табылатын несие сапасын арттырудың басқа тетіктерінен болатын ақша ағындары жатады.

КНЗ екі кезеңде танылады. Бастапқы танылған сәттен бастап несие тәуекелі айтарлықтай ұлғаймаған қаржы құралдары бойынша келесі 12 айдың (12 айлық күтілетін несие залалдары) ішінде мүмкін болатын дефолттардың салдарынан туындауы мүмкін несие залалдарына қатысты залалдарға бағалау резерві құрылады. Солар бойынша бастапқы танылған сәттен бастап қаржы құралдары үшін несие тәуекелі айтарлықтай ұлғайған дефолттың орын алу мерзімдеріне қарамастан (бүкіл мерзім үшін күтілетін несие залалдары) осы қаржы құралының қалған қолданылу мерзімінің ішінде күтілетін несие залалдарына қатысты залалдарға бағалау резерві құрылады.

Сауда дебиторлық берешекке және шарт бойынша активтерге қатысты Топ КНЗ-ны есептеу кезінде жеңілдетілген тәсілді қолданады. Тиісінше, Топ несие тәуекелінің өзгерістерін қадағаламайды, ал оның орнына әрбір есепті күнге бүкіл мерзім үшін күтілетін несие залалдарына тең сомада залалдарға бағалау резервін мойындайды. Топ қарыз алушылар мен жалпы экономикалық талаптарға тән болатын болжамды факторларды ескере отырып түзетілген несие залалдарының пайда болуының өткен тәжірибесіне сүйене отырып бағалау резервтерінің матрицасын пайдаланды.

Белгілі бір жағдайларда Топ, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат Топ ұстап қалатын несие сапасын арттыру тетіктерін ескерместен, Топтың шартта көзделген қалған төлемдердің барлық сомасын алатындығына нұсқаса, қаржы активі бойынша дефолт болды деген қорытындыға келе алады. Егер шартта көзделген ақша ағындарының өтелуіне қатысты негізделген үміттер болмаса, қаржы активі есептен шығарылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржылық міндеттемелер***Бастапқы тану және бағалау*

Қаржылық міндеттемелер бастапқы мойындау кезінде тиісінше пайда немесе залал; берешек, қарыздар, кредиторлық берешек немесе тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралдары ретінде белгіленген туынды құралдар арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Барлық қаржылық міндеттемелер бастапқыда әділ құны бойынша танылады, ал берешек, қарыздар мен кредиторлық берешек болған жағдайда, мәміле бойынша солармен тікелей байланысты шығындар шегере отырып.

Кейінгі бағалау

Кейіннен бағалау мақсаттары үшін қаржылық міндеттемелер екі санатқа жіктеледі:

- пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер;
- амортизациялық құны бойынша қаржылық міндеттемелер.

Амортизациялық құны бойынша қаржылық міндеттемелер

Бұл санат Топ үшін барынша маңызды болып табылады. Бастапқыда мойындалғаннан кейін берешек пен қарыздар кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып амортизацияланған құн бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар оларды тану доғарылғаннан кейін, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып өтелім есептелуіне қарай танылады.

Амортизациялық құн сатып алу кезіндегі дисконттарды немесе сыйлықақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажыратылмас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме амортизациясы пайда мен зияндар туралы шоғырландырылған есепте қаржыландыру шығындарының құрамына жатқызылады.

Бұл санат әдетте берешекке, қарыздарға, қаржылық кепілдіктер бойынша міндеттемеге және басқа да қаржылық міндеттемелерге қолданылады.

Сауда және басқа да кредиторлық берешек

Сауда және басқа да кредиторлық берешек бойынша міндеттемелер Топ шоттарының жазылып берілуіне қарамастан алынған тауарлар мен қызметтер үшін келешекте төленуі тиіс соманың әділ құны болып табылатын бастапқы құн бойынша ескеріледі.

Қаржылық кепілдік шарттары

Қаржылық кепілдік шарты соған сай кепілдікті беретін тарап бұл шарт бойынша бенефициарға белгілі бір борышкердің белгіленген мерзімде шарттың бастапқы немесе қайта қаралған талаптарына сәйкес төлемді жасай алмауының салдарынан болған шығынды өтеу үшін белгілі бір соманы төлеуге міндеттенетін шарт деп аталады. Қаржылық кепілдік шарттары бастапқыда кепілдіктің шығуымен тікелей байланысты мәміле бойынша шығындарды ескере отырып әділ құны бойынша міндеттеме ретінде мойындалады.

Кейіннен міндеттеме келесі өлшемдердің ең үлкені бойынша бағаланады: 37 ХБЕС-ке сәйкес есепті күнге (2018 жылдың 1 қаңтарына дейін) қолдағы міндеттемелерді өтеуге қажетті шығындардың ең үздік бағалануы немесе 9 ХҚЕС-ке сәйкес есептелген (2018 жылдың 1 қаңтарынан кейін) күтілетін несие залалдары бойынша резервтер және жинақталған амортизацияны шегере отырып міндеттемелердің бастапқыда мойындалған сомасы.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржылық міндеттемелер (жалғасы)****Тануды тоқтату**

Қаржылық жағдай туралы есепте қаржылық міндеттеменің танылуы, егер міндеттеме өтелсе, күші жойылса, немесе оның әрекет ету мерзімі аяқталған жағдайда тоқтатылады. Егер қолданыстағы қаржылық міндеттеме дәл сол кредитордың алдында едәуір ерекшеленетін талаптарда басқа міндеттемеге ауыстырылса немесе егер қолданыстағы міндеттеменің талаптары едәуір өзгертілсе, мұндай ауыстыру немесе өзгеріс бастапқы міндеттеменің мойындалуын тоқтату ретінде және жаңа міндеттемені мойындаудың басталуы ретінде ескеріледі, ал олардың баланстық құндағы айырмасы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалады.

Қаржы құралдарының өзара есепке алынуы

Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алынуы тиіс, ал таза сомасы қазіргі сәтте мойындалған сомаларды өзара есепке алуға, сондай-ақ Топтың нетто-негізде есеп айырысу ниеті не болмаса активтерді өткізуге және осымен бірге міндеттемелерді өтеуге заңгерлік құқығы болғанда ғана қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте ұсынылуы тиіс.

Қорлар

Материалдар мен шикізат өзіндік құнының ең аз мәні және таза өткізу құны бойынша ескеріледі.

Тауар-материалдық қорлардың құны ФИФО әдісінің негізінде әрбір қойма үшін бөлек ескеріледі.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Топ әрбір есепті күнге активтің ықтимал құнсыздану белгілерінің бар-жоғын айқындайды. Егер осындай белгілер орын алса немесе егер активті құнсыздануға жыл сайынғы тексеру талап етілсе, Топ активтің өтелетін құнына бағалау жүргізеді. Активтің немесе ақша ағындарын жасайтын бөлімшенің (бұдан әрі – «ААЖБ») өтелетін құны, өткізу бойынша шығындарды шегере отырып, ААЖБ активінің әділ құнынан және оны пайдалану құнынан асады. Өтелетін құн негізінен басқа активтер немесе активтер тобы жасайтын ағындардан тәуелсіз ақша қаражатының ағындарын актив жасаған жағдайда ғана жеке актив үшін анықталады. Егер активтің немесе ақша ағындарын тудыратын бөлімшенің теңгерімдік құны оның өтелетін құнынан артып кетсе, актив құнсызданған деп саналады және өтелетін құнына дейін есептен шығарылады.

Пайдаланудан болатын құндылықты бағалау кезінде болашақтағы ақша ағындары келтірілген құнға дейін дисконттау мөлшерлемесі бойынша активке тән ақша мен тәуекелдердің уақытша құнын ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін салық салғанға дейін дисконтталады. Сату шығындарын шегере отырып әділ құнды айқындау кезінде тиісті бағалау үлгісі қолданылады. Бұл есептер бағалау коэффициенттерімен, еншілес кәсіпорындар акцияларының нарығында еркін айналыстағы бағаларды белгілеумен немесе әділ құнның өзге де қол жетімді көрсеткіштерімен расталады.

Топ құнсыздану сомасын жеке активтер жатқызылатын әр ААЖБ үшін жеке дайындалатын жан-жақты жоспарлары және болжамды есеп айырысуларын басшылыққа ала отырып айқындайды.

Бұл жоспарлар мен болжамды есеп айырысулар әдетте 5 (бес) жылға жасалады. Бұдан да ұзақ кезеңдер үшін бесінші жылдан кейін болжамды келешек ақша ағындарына қатысты қолданылатын ұзақ мерзімді өсім үрдістері есептеледі.

Жалғасып отырған қызметтің құнсыздануынан болған шығындар жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте құнсызданған актив функциясына сәйкес келетін шығыстар санатында көрсетіледі.

Әрбір есепті күнге бұрын мойындалған құнсыздану бойынша шығындардың жойылғанын немесе олардың азайғанын көрсететін қандай да бір белгілерінің бар екендігіне қатысты бағалау жүргізілді. Егер мұндай белгі бар болса, Топ активтің немесе ААЖБ-ның өтелетін құнын есептейді. Құнсызданудан болатын бұрын танылған шығындар, егер құнсызданудан болатын шығынды соңғы рет таныған уақыттан бастап активтің өтелетін соманы айқындау үшін пайдаланылған жол берілімде өзгеріс орын алған жағдайда ғана қалпына келтіріледі. Қалпына келтіру активтің баланстық құны оның өтелетін құнынан асып кетпеуімен, сондай-ақ амортизацияны шегеріп тастағанда баланстық құнынан аспауымен шектелген, бұл актив егер алдыңғы жылдары құнсызданудан болған залал деп танылмаған жағдайда, баланстық құны бойынша танылуы мүмкін. Құнның мұндай қалпына келтірілуі жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Ақша қаражаты және қысқа мерзімді депозиттер**

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептегі ақша қаражаты мен оның баламаларына банктердегі, жолдағы және кассадағы ақша қаражаты және өтеу мерзімі 3 (үш) ай немесе одан аз болатын, белгілі бір қолма-қол ақша сомаларына оңай айырбасталатын және құнның өзгеруіне елеусіз тәуекелге ұшырайтын қысқа мерзімді өтімділігі жоғары банк депозиттері жатады.

Резервтер

Резервтер Топтың өткен шақта болған оқиғалардың нәтижесінде ағымдағы (құқықтық немесе іс-тәжірибеден туындаған) міндеттемесі болса, сондай-ақ міндеттемелерді өтеу үшін экономикалық пайдаларға байланысты қаражат ағыны болатын ықтималдық болғанда және осы міндеттеменің тиісті дұрыс бағасы жүргізілгенде шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі.

Егер ақшаның уақытша құнының әсері елеулі болып табылса, резервтер келешек ақша ағындарын дисконттау арқылы ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарығын, сондай-ақ мүмкіндігінше, міндеттемеге қатысты тәуекелдерді көрсететін салықтар төленгенге дейінгі мөлшерлеме бойынша айқындалады. Егер дисконттау қолданылса, резервтің ұлғаюы уақыт өтісімен қаржылық шығындар ретінде мойындалады.

Пайдаланудан шығаруға резервтер Топтың жабдықты немесе тетікті демонтаждау және көшіру бойынша және жабдық болған учаскені қалпына келтіру бойынша міндеттемесі болғанда, сондай-ақ мұндай резервке пайымды бағалауды жүзеге асыру мүмкін болғанда дисконттау негізінде толық көлемде танылады. Мойындалатын сома жергілікті шарттар мен талаптарға сәйкес айқындалған бағаланған келешек шығындардың ағымдағы құнын білдіреді. Сондай-ақ сомасы резервтің мөлшеріне балама тиісті негізгі құрал құрылады. Кейіннен, мұндай актив газ активтері мен газ-көлік жүйесі активтерінің құрамында амортизацияланады.

Учаскені жою және қалпына келтіру бойынша резерв

Есепті мерзімдегі немесе міндеттемелерді өтеуге қажетті экономикалық пайданың негізіндегі ресурстардың ағып кету сомасындағы өзгерістердің нәтижесі болған учаскені пайдаланудан шығару және қалпына келтіру бойынша қолдағы резервті бағалаудағы өзгерістер немесе дисконттау мөлшерлемесіндегі өзгеріс былайша ескеріледі:

- (а) резервтегі өзгерістер ағымдағы кезеңдегі тиісті активтің құнына қосылады немесе есептен шығарылады;
- (б) актив құнынан шегерілген сома оның теңгерім құнынан асып кетпеуі қажет. Егер резервтегі кему активтің теңгерім құнынан асып кетсе, онда асып кету шығыстар ретінде дереу танылады; және
- (в) егер активтің құны ұлғаюға әкелсе, Топ активтің жаңа теңгерім құны толығымен өтелмейтіні осы көрсеткіш болып табылатындығын қарастырады. Егер мұндай белгі болса, Топ активті өтелетін құнды бағалау арқылы құнсыздану мәніне тестілеп, құнсызданудан болған кез келген залалды 36 ХБЕС-ке сәйкес ескереді.

Жарғылық капитал және дивидендтер

Жай акциялардан тұратын жарғылық капитал бастапқы құны бойынша танылады. Жай акциялар бойынша дивидендтер олар жарияланған кезеңде меншікті капиталдың кемуі ретінде танылады. Жай акциялар бойынша дивидендтерді төлеу Акционердің қарауына қарай жүзеге асырылады. Дивидендтерді есепті күннен кейін жариялау 10 ХБЕС-ке сай «Есепті күннен кейін болған оқиғалар» бұдан кейінгі оқиға ретінде қарастырылады және тиісінше ашылып көрсетіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім және шығыстарды мойындау**

Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім тауарларға немесе қызметтерге бақылау клиентке берілгенде және өтемақыны көрсететін сомада бағаланған кезде танылады, соған құқықты Топ мұндай тауарларға немесе қызметтерге айырбас ретінде алуды күтіп отыр. Түсім жанама салықтарды шегере отырып ескеріледі. Қаржылық есептілікте түсімді тану үшін мынадай белгілер орындалуы тиіс:

Тауарларды сату

Сатудан түскен кірістер сатып алушыға тауарға меншік құқығына байланысты елеулі тәуекелдер мен пайда берілгеннен кейін танылады және әдетте орындалуға жататын бір міндеттеме жатады. Тауарларды өткізуден түскен кірістер ұзақ уақыт ішінде танылады.

Қызметтерді көрсету

Топ атқару бойынша міндеттемелерді ай сайын орындайды және көрсетілген қызметтердің нақты көлемдерінің негізінде газды тасымалдау қызметтерін көрсетуден және газ құбырларына техникалық қызмет көрсетуден түскен түсімді мойындайды. Газды тасымалдау қызметтерінен түскен кірістер сатып алушы бір мезгілде Топ ұсынатын артықшылықтарды алады және пайдаланады деген талаппен ұзақ уақыт ішінде мойындалады.

Басқару қызметтері

Топ «КазРосГаз» ЖШС-не дивидендтерді хабарландырудың негізінде белгілі бір уақыт сәтінде ҚазМұнайГаздың бірлескен кәсіпорны «КазРосГаз» ЖШС-ін басқаруға жататын басқару комиссиясын мойындайды.

Пайыздық кіріс

Амортизациялық құны және қолда бар сатуға арналған ретінде жіктелген пайыздық қаржы активтері бағаланатын барлық қаржы құралы бойынша пайыздық кіріс тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі қолданылып танылады, ол күтіліп отырған болашақ төлемдері немесе қаржы құралын пайдаланудың болжамды мерзімі ішінде ақша қаражаттың түсуін немесе, егер бұл орынды болса, қаржы активінің таза баланстық құнына немесе міндеттемеге дейін шамалы кезеңге дәл шегереді.

Пайыздық кіріс жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржылық кірістер құрамына енгізіледі.

Дивидендтер

Топтың төлемді алуға арналған құқығы белгіленгенде дивидендтерден түскен кіріс танылады, бұл әдетте, акционерлер дивидендтерді бекіткенде болады.

Шығыстар

Шығыстар тиісті тауарларды немесе қызметтерді нақты алу сәтіне, ақша қаражаты немесе олардың баламалары қашан төленгеніне қарамастан ескеріледі және шоғырландырылған қаржылық есептілікте олар жататын кезеңде көрсетіледі.

Шарт бойынша міндеттемелер

Шарт бойынша міндеттеме, егер сатып алушыдан төлем Топ тиісті тауарларды бермейінше немесе қызметтерді көрсетпейінше алынса немесе төленуге жататын болса (қайсысының бұрын орын алатындығына қарай), танылады. Шарт бойынша міндеттемелер Топ шарт бойынша өз міндеттерін орындағанда (яғни тиісті тауарларға немесе қызметтерге бақылауды сатып алушыға бергенде), түсім ретінде мойындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қарыздар бойынша шығындар**

Жіктелетін активті сатып алуға, оның құрылысына немесе өндірісіне тікелей жататын қарыздар бойынша шығындар осындай активтің баланстық құнының бір бөлігі ретінде капиталдандырылады. Қарыздар бойынша өзге де шығындар туындаған сәттегі шығыстар ретінде танылады.

Қарыздар бойынша шығындарға пайыздардың төленуі және Топ қарызға алынған қаражатқа байланысты Топ шеккен басқа да шығындар кіреді.

Ағымдағы табыс салығы

Ағымдағы және алдыңғы кезендер үшін ағымдағы табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелер салық органдарынан өтелуге немесе салық органдары төлеуге жататын сома бойынша бағаланады. Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері мен салық заңнамасы, – Топ өз қызметін жүзеге асыратын және салық салынатын кірісті алатын елдерде есепті күнге қабылданған немесе нақты қабылданған мөлшерлемелер мен заңнамалар.

Тікелей капиталда мойындалған баптарға қатысты ағымдағы салық жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте емес, капиталдың құрамында мойындалады. Ұйым басшылығы соған қатысты тиісті салық заңнамасы әртүрлі түсіндірілуі мүмкін салық декларацияларында көрсетілген позицияларды мерзімді етіп бағалайды және қажетіне қарай бағалау міндеттемелерін құрады.

Кейінге қалдырылған салық

Кейінге қалдырылған салық активтер мен міндеттемелердің салық базасы мен олардың баланстық құны арасындағы есепті күнге қаржылық есептілік мақсаттары үшін уақытша айырмаларды айқындау арқылы міндеттемелер әдісі бойынша есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері мына жағдайлардан басқа, барлық салық салынатын уақыт айырмалары бойынша мойындалады:

- кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттеме бизнесті біріктіру болып табылмайтын мәміленің барысында гудвилді немесе активті немесе міндеттемені бастапқыда мойындау нәтижесінде туындайды және операцияны жасау сәтіне бухгалтерлік пайдаға да, сол сияқты салық салынатын пайдаға немесе залалға ықпал етпейді; және
- еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке қатысу үлестерімен инвестицияларға байланысты салық салынатын уақыт айырмаларына қатысты, егер уақыт айырмаларын қалпына келтіру уақытын бақылау мүмкін болса және уақыт айырмасы таяу болашақта азаймайтындығына елеулі мүмкіндік бар болса.

Кейінге қалдырылған салық активтері, мына жағдайлардан басқа, соған қарсы есептен шығарылатын уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері мен пайдаланылмаған салық шығындары есепке алынуы мүмкін салық салынатын пайда болады деген едәуір ықтималдылық болатын дәрежеде барлық есептен шығарылатын уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық шығындары бойынша мойындалады:

- есептен шығарылатын уақыт айырмаларына қатысты кейінгі қалдырылған салық активтері компанияларды біріктіру болып табылмайтын және операцияны жасау сәтіне бухгалтерлік пайдаға да, сол сияқты салық салынатын пайдаға немесе шығынға әсер етпейтін мәміле бойынша активті немесе міндеттемені бастапқыда мойындаудың нәтижесінде туындағанда; және
- еншілес ұйымдарға, ассоциацияланған компанияларға инвестициялармен, сондай-ақ бірлескен кәсіпорындарға қатысу үлестерімен байланысты есептен шығарылатын уақыт айырмаларына қатысты кейінге қалдырылған салық активтері уақыт айырмалары келешекте пайдаланылады және соған қарсы уақыт айырмалары қолданылуы мүмкін салық салынатын пайда орын алады деген айтарлықтай ықтималдылық бар дәрежеде ғана мойындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Кейінге қалдырылған салық (жалғасы)**

Кейінге қалдырылған салық активтерінің баланстық құны әрбір есепті күнге қайта қаралып, кейінге қалдырылған салық активтерінің барлығын немесе бір бөлігін пайдалануға мүмкіндік беретін жеткілікті салық салынатын пайданы алу ықтималдылығы шамалы деп бағаланатын дәрежеде азаяды. Мойындалмаған кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта қаралады және келешек салық салынатын пайда мұндай активтерді пайдалануға мүмкіндік береді деген едәуір ықтималдық туындаған дәрежеде ғана мойындалады.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелер күшіне енген немесе нақ есепті күнге заңдастырылған салық салу мөлшерлемелеріне (салық салу туралы заңға) сүйене отырып міндеттемені реттеу немесе активті өткізу кезеңінің ішінде қолданылады деп күтілетін мөлшерлеме бойынша бағаланады.

Пайда немесе зиян құрамында мойындалған баптарға қатысты кейінге қалдырылған салық пайда немесе зиян құрамында мойындалмайды. Кейінге қалдырылған салықтардың баптары олардың негізінде жатқан операцияларға сәйкес не болмаса жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте немесе тікелей капиталда танылады.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелер, егер заңи тұрғыдан бекітілген ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерді есепке алу құқығы болса және кейінге қалдырылған салықтар дәл сол салық салынатын компанияға немесе салық органына қатысты болса, бір біріне қарсы есепке алынады.

Қосылған құн салығы (бұдан әрі – «ҚҚС»)

Салық заңнамасында нетто негіздегі сатулар және сатып алулар бойынша қосылған құн салығын (ҚҚС) өтеу көзделеді. Осылайша, өтелуге жататын ҚҚС, сатулар бойынша ҚҚС-ты шегере отырып, сатып алулар бойынша ҚҚС-ты білдіреді.

Төлеуге ҚҚС

Сатып алушылардан дебиторлық берешек алынғаннан кейін ҚҚС салық органдарына төленуі тиіс. Есеп айырысуы есепті күнге жүзеге асырылған сатып алулар бойынша ҚҚС төленуге жататын сомадан есептен шығарылады.

Дебиторлық берешектің құнсыздануына резерв құрылғанда, құнсызданудан болған залал, ҚҚС сомасын қоса алғанда, берешектің барлық сомасына ескеріледі. ҚҚС бойынша тиісті міндеттеме салық салу мақсатында дебиторлық берешектен есептен шығарылғанға дейін есептілікте көрсетіледі.

Өтелуге жататын ҚҚС

Өтелуге жататын ҚҚС ҚҚС-пен сатып алынған тауарлар, жұмыстар мен қызметтер бойынша бухгалтерлік есепте көрсетіледі және егер ондайлар кірісті алу мақсатында пайдаланылса.

Әрбір есепті күнге өтелуге жататын ҚҚС шоты бойынша сома төленуге жататын ҚҚС шоты бойынша сомамен есепке алынуы тиіс.

Шартты активтер мен міндеттемелер

Шартты активтер шоғырландырылған қаржылық есептілікте танылмайды. Кірісті өткізілуі күмән келтірмегенде, тиісті актив шартты актив болып табылмайды және оның мойындалуы негізделген болып табылады.

Шартты міндеттемелер шоғырландырылған қаржылық есептілікте мойындалмайды. Егер экономикалық пайданы білдіретін ресурстардың ағып кету ықтималдығы аз болып табылмаса, шартты міндеттемелер қаржылық есептілікте ашып көрсетіледі.

Есепті күннен кейінгі оқиғалар

Есепті күнге Топтың қаржылық жағдайы туралы қосымша ақпаратты ұсынатын жыл аяқталғаннан кейін болған оқиғалар (түзетуші оқиғалар) шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі. Есепті кезең аяқталғаннан кейін орын алған және түзетуші оқиғалар болып табылмаған оқиғалар, егер олар елеулі болса, есептіліктің ескертпелерінде ашылып көрсетіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТІСЕЛЕР (жалғасы)**4. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР**

2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар үшін негізгі құралдардың қозғалысы былайша көрсетілген:

Мың теңгемен	Жер	Газ активтері	Газ үйлер мен ғимараттар	Газ көлік жүйесі	Құрал-жабдық	Көлік құралдары	Басқасы	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
Бастапқы құн									
2018 жылғы 31 желтоқсан	722.827	40.034.492	83.367.912	655.284.398	263.492.586	22.033.110	8.378.723	141.559.781	1.214.873.829
Түсімдер	48.375	3.147.572	329.928	568.233	2.882.203	283.354	104.131	70.892.761	78.256.557
Бағалаудағы өзгеріс (16-ескертпе)	-	400.288	-	7.988.125	-	-	-	-	8.388.413
Сатуға арналған активтерге аудару	-	-	(10.941.182)	-	(20.252.978)	-	(68.358)	-	(31.262.518)
Аударымдар	194	(1.015)	25.658.891	24.442.504	125.817.140	98.068	370.351	(176.386.133)	-
Есептен шығару	(76.450)	(2.654)	(176.427)	(980.723)	(343.525)	(113.211)	(354.392)	(399.091)	(2.146.473)
2019 жылғы 31 желтоқсан	694.946	43.578.683	98.239.122	687.602.537	371.595.426	22.301.321	8.430.455	35.667.318	1.268.109.808
Түсімдер	-	321.950	973.423	1.729.755	1.179.652	1.044.299	62.611	117.960.677	123.272.367
Бағалаудағы өзгеріс (16-ескертпе)	-	130.087	-	1.514.194	-	-	-	-	1.644.281
Материалдық емес активтерге аударым	-	-	-	-	-	-	-	(1.196.990)	(1.196.990)
Сатуға арналған активтерге аудару	-	-	(15.354.879)	-	(75.501.772)	-	(217.529)	-	(91.074.180)
Аударымдар	-	(12.065)	19.144.916	16.975.796	79.904.843	11.350	1.377.511	(117.402.351)	-
Есептен шығару	(153.354)	(783.858)	(913.645)	(17.415.016)	(340.238)	(7)	(176.335)	(487.012)	(20.269.465)
2020 жылғы 31 желтоқсан	541.592	43.234.797	102.088.937	690.407.266	376.837.911	23.356.963	9.476.713	34.541.642	1.280.485.821
Жинақталған тозу және құнсыздану									
2018 жылғы 31 желтоқсан	(165.486)	(11.344.518)	(15.941.676)	(99.062.400)	(71.642.360)	(15.876.121)	(5.327.692)	(4.960.464)	(224.320.717)
Бір жылға есептеу	-	(1.274.349)	(3.365.450)	(17.210.839)	(14.470.945)	(1.243.589)	(419.498)	-	(37.984.670)
Құнсыздануды қалпына келтіру / (құнсыздану резерві)	107.474	-	527.067	-	94.004	(2.343)	-	260.773	986.975
Сатуға арналған активтерге аудару	-	-	573.738	-	2.090.302	-	12.549	-	2.676.589
Аударымдар	-	(214)	(30.629)	(17.049)	47.723	-	169	-	-
Есептен шығару	58.012	2.228	25.450	339.163	310.348	70.385	341.430	-	1.147.016
2019 жылғы 31 желтоқсан	-	(12.616.853)	(18.211.500)	(115.951.125)	(83.570.928)	(17.051.668)	(5.393.042)	(4.699.691)	(257.494.807)
Бір жылға есептеу	-	(1.203.337)	(3.296.576)	(17.098.813)	(15.599.306)	(1.260.323)	(527.933)	-	(38.986.188)
Құнсыздану резерві	-	-	(678.145)	-	-	(268)	-	(144.778)	(823.191)
Сатуға арналған активтерге аудару	-	-	570.666	-	3.719.925	-	26.034	-	4.316.625
Аударымдар	-	2.010	(1.693)	-	12.393	(10.760)	(1.950)	-	-
Есептен шығару	-	773.960	121.571	1.254.541	286.243	7	175.323	-	2.611.645
2020 жылғы 31 желтоқсан	-	(13.044.220)	(21.495.677)	(131.795.397)	(95.151.673)	(18.323.012)	(5.721.468)	(4.844.469)	(290.375.916)
Қалдық құны									
2019 жылғы 31 желтоқсан	694.946	30.961.830	80.027.622	571.651.412	288.024.498	5.249.653	3.037.413	30.967.627	1.010.615.001
2020 жылғы 31 желтоқсан	541.592	30.190.577	80.593.260	558.611.869	281.686.238	5.033.951	3.755.245	29.697.173	990.109.905

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)****Түсімдер**

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылысқа 117.960.677 мың теңге сомаға құбырлар мен құбырларды салуға және күрделі жөндеуге арналған басқа да жабдық кіреді. 2020 жылдың ішінде аяқталмаған құрылысқа түсімдер, негізінен «ІА», ПХГ «Бозой» компрессорлық станцияның, газды өлшеу станцияларының құрылысын және газ құбырларын күрделі жөндеуді білдіреді.

Аударымдар

Пайдалануға берілген негізгі құралдардың едәуір бөлігі жоғарыда аталған құрылыс жұмыстарының аяқталуымен және пайдалануға тиісті негізгі құралдар объектілерін берумен байланысты болды.

Сатуға арналған активтерге аудару

2020 жылы Топ 86.757.555 мың теңге қалдық құны бар «Түркістан» мен «Қорқыт-ата» газ компрессорлық станцияларды және тиісті негізгі құралдарды сатуға арналған активтер ретінде жіктеді. 2020 жылғы желтоқсанда Топ «БШГ»-ке «Түркістан» газ компрессорлық станцияны 43.666.925 мың теңгеге сатты.

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Қорқыт-ата» компрессорлық станцияны сатуға арналған активтер 42.241.262 мың теңге болды.

Есептен шығару

2020 жылы баланстық құны 16.117.933 мың теңге болатын Мемлекеттен сенімгерлік басқару шарты бойынша газ көлік активтері есептен шығарылды. Мәміле қосымша төленген капитал арқылы Акционермен болған басқа операциялар ретінде көрсетілді (13-ескертіпте).

Басқасы

2020 жылғы 31 желтоқсанда пайдаланудағы өзін-өзі толық амортизациялаған негізгі құралдардың құны мен тиісті жинақталған амортизациясы 18.749.619 мың теңгені құрады (2019 жылы: 18.122.998 мың тең).

2020 жылы Топ 2.890.482 мың теңге мөлшерінде қарыздар бойынша шығындарды активтердің құрылысымен байланысты негізгі құралдардың баланстық құнына капиталға айналдырды (2019 жыл: 2.525.199 мың теңге).

5. БАРЛАУ ЖӘНЕ БАҒАЛАУ БОЙЫНША АКТИВТЕР

2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар үшін барлау және бағалау активтеріндегі өзгеріс былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Материалдық активтер
2018 жылғы 31 желтоқсанға	11.839.832
Түсімдер	1.537.062
Құнсыздану	(170.966)
2019 жылғы 31 желтоқсанға	13.205.928
Түсімдер	4.160.341
2020 жылғы 31 желтоқсанға	17.366.269

Барлау және бағалау бойынша активтер келесі жобалармен білдірілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Анабай	8.016.853	4.894.775
Сұлтанқұдық	4.959.231	4.958.942
Шерубайнұр	2.184.762	2.160.762
Бархан	1.275.444	330.041
Қосқұдық	427.183	427.183
Молдыбай	232.577	169.499
Басқасы	270.219	264.726
	17.366.269	13.205.928

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**6. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР**

Бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар туралы қаржылық ақпарат төменде келтірілген:

<i>Мың теңгемен</i>	«АГҚ»	«БШГ»	«АГ»	Жиыны
2019 жылғы 31 желтоқсан	168.086.294	82.569.068	1.030.755	251.686.117
Бірлескен кәсіпорынның пайдасындағы үлес	175.338.726	55.005.136	36.211	230.380.073
Бірлескен кәсіпорынның басқа да жиынтық кірісіндегі үлес	1.482.129	-	-	1.482.129
Алынған дивидендтер	(53.820.848)	-	-	(53.820.848)
2020 жылғы 31 желтоқсан	291.086.301	137.574.204	1.066.966	429.727.471

<i>Мың теңгемен</i>	«АГҚ»	«БШГ»	«АГ»	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсан	-	20.794.618	1.104.753	21.899.371
Бірлескен кәсіпорынның пайдасындағы үлес	214.542.479	56.193.596	(34.998)	270.701.077
Бірлескен кәсіпорынның пайдасындағы танылмаған үлес	(46.015.703)	-	-	(46.015.703)
Бірлескен кәсіпорынның басқа да жиынтық залалындағы үлес	(440.482)	-	-	(440.482)
Топтың қаржылық көпілдікті мойындаудағы үлесі	-	5.580.854	-	5.580.854
Алынған дивидендтер	-	-	(39.000)	(39.000)
2019 жылғы 31 желтоқсан	168.086.294	82.569.068	1.030.755	251.686.117

«АГҚ»

Келесі кестеде Топтың «АГҚ»-ға салынған инвестициялары туралы жалпылама қаржылық ақпараты келтірілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Бірлескен кәсіпорынның қаржылық жағдайы туралы есеп		
Айналымдағы активтер	616.478.991	578.071.867
Айналымнан тыс активтер	1.333.610.660	1.395.615.669
Қысқа мерзімді міндеттемелер	(481.554.520)	(412.451.081)
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	(886.362.530)	(1.225.063.868)
Капитал	582.172.601	336.172.587
Топтың иелік ету үлесі	50%	50%
Инвестицияның баланстық құны	291.086.301	168.086.294
Капитал зияндарындағы жинақталған танылмаған үлес	-	-
Бірлескен кәсіпорынның жиынтық кірісі туралы есеп		
Түсім	727.503.399	785.250.282
Бір жылғы таза пайда	350.677.452	429.084.957
Бірлескен кәсіпорынның бір жылда болған пайдасындағы үлесі	175.338.726	214.542.479
Бір жылғы басқа да жиынтық кіріс/(залал)	2.964.258	(880.964)
Бір жылғы басқа да жиынтық залалдағы үлес	1.482.129	(440.482)

2008 жылғы 15 ақпанда Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қытай Халық Республикасының Үкіметі арасындағы Қазақстан-Қытай газ құбырын салуда және пайдалануда ынтымақтастық туралы келісімге сәйкес Топтың 50% қатысуымен және «Trans-Asia Gas Pipeline Company Limited» 50% қатысуымен «АГҚ» бірлескен кәсіпорны құрылды. 2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанына «АГҚ» жарғылық капиталы 1.200.000 мың теңге болды, олардың 600.000 мың теңге сомасын Топ төледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**6. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)****«БШГ»**

Келесі кестеде Топтың «БШГ»-ға салынған инвестициялары туралы жалпылама қаржылық ақпараты келтірілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Бірлескен кәсіпорынның қаржылық жағдайы туралы есеп		
Айналымдағы активтер	147.801.969	171.410.962
Айналымнан тыс активтер	552.454.970	490.950.460
Қысқа мерзімді міндеттемелер	(76.154.598)	(145.277.275)
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	(351.718.516)	(354.710.593)
Капитал	272.383.825	162.373.554
Топтың иелік ету үлесі	50%	50%
Капиталдағы үлес	136.191.913	81.186.777
Топтың берілген қаржылық кепілдіктің әділ құнындағы үлесі	6.650.987	6.650.987
Шоғырландыру түзетулері	(5.268.696)	(5.268.696)
Инвестицияның баланстық құны	137.574.204	82.569.068
Капитал зияндарындағы жинақталған танылмаған үлес	-	-
Бірлескен кәсіпорынның жиынтық кірісі туралы есеп		
Түсім	201.523.704	172.893.535
Бір жылғы таза пайда	110.010.272	112.387.192
Бірлескен кәсіпорынның бір жылда болған пайдасындағы үлесі	55.005.136	56.193.596
Бір жылғы басқа да жиынтық кіріс	-	-
Қосымша инвестиция		
Берілген қаржылық кепілдіктің әділ құны	-	13.301.974
Топтың берілген қаржылық кепілдіктің әділ құнындағы үлесі	-	6.650.987

2011 жылғы 18 қаңтарда Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қытай Халық Республикасының Үкіметі арасындағы Қазақстан-Қытай газ құбырын салуда және пайдалануда ынтымақтастық туралы келісімге сәйкес Топтың 50% қатысуымен және «Trans-Asia Gas Pipeline Company Limited» 50% қатысуымен «АГҚ» бірлескен кәсіпорны құрылды. 2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанына «БШГ» жарғылық капиталы 145.430.000 мың теңге болды, олардың 72.715.000 мың теңге сомасын Топ төледі.

«АГ»

Келесі кестеде Топтың «АГ»-ға салынған инвестициялары туралы жалпылама қаржылық ақпараты келтірілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Бірлескен кәсіпорынның қаржылық жағдайы туралы есеп		
Айналымдағы активтер	701.486	512.691
Айналымнан тыс активтер	1.553.248	1.640.630
Қысқа мерзімді міндеттемелер	(104.483)	(86.683)
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	(16.319)	(5.128)
Капитал	2.133.932	2.061.510
Топтың иелік ету үлесі	50%	50%
Инвестицияның баланстық құны	1.066.966	1.030.755
Капитал зияндарындағы жинақталған танылмаған үлес	-	-
Бірлескен кәсіпорынның жиынтық кірісі туралы есеп		
Түсім	1.313.730	693.310
Бір жылғы таза пайда/(залал)	72.422	(69.996)
Бірлескен кәсіпорынның бір жылда болған пайдасындағы/(залалындағы) үлесі	36.211	(34.998)
Бір жылғы басқа да жиынтық кіріс	-	-

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**7. БЕРІЛГЕН АВАНСТАР**

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Айналымнан тыс активтер үшін берілген аванстар		
Үшінші тараптарға берілген аванстар	9.865.115	61.609.961
Байланысты тараптарға берілген аванстар (23-ескертілме)	364.778	1.735.065
Ықтимал орындалмау резервін шегере отырып	(275.487)	(275.487)
	9.954.406	63.069.539
Қысқа мерзімді активтер мен қызметтер үшін берілген аванстар		
Үшінші тараптарға берілген аванстар	6.708.717	14.643.625
Байланысты тараптарға берілген аванстар (23-ескертілме)	4.440.525	7.636.512
Ықтимал орындалмау резервін шегере отырып	(9.853)	(9.853)
	11.139.389	22.270.284

2020 жылғы 31 желтоқсанға үшінші тараптарға айналымнан тыс активтер үшін берілген аванстарға, негізінен, жобалық әзірлеумен құбырларды күрделі жөндеуге 6.351.599 мың теңге мөлшеріндегі аванстар жатады.

8. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПҚА БЕРІЛГЕН ҚАРЫЗДАР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша байланысты тараптарға берілген қарыздарға мыналар кірді:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Амортизациялық құны бойынша қаржы активтері		
Байланысты тарапқа берілген пайыздық қарыздар	170.690.327	154.652.228
Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері		
Байланысты тарапқа берілген пайызсыз қарыздар	-	46.781.119
Плюсы: алынуға жататын пайыздар	2.399.147	2.173.723
Минусы: құнсыздану	(938.246)	(938.246)
	172.151.228	202.668.824
Қысқа мерзімді бөлікті шегергенде (23-ескертілме)	(2.399.147)	(48.954.842)
Ұзақ мерзімді бөлік (23-ескертілме)	169.752.081	153.713.982

Пайыздық қарыздар

2017 жылғы қыркүйекте Топ Қытайдың Даму Банкімен, Қытай Лимитед Банкімен және Қытай (Гонконг) Лимитед Банкімен жасалған несие келісімі бойынша «БШГ» алған банк қарызын мерзімінен бұрын ішінара өтеу үшін жылдық 5,5% пайыздық мөлшерлеменен 133.716.000 мың теңге (баламасы 400.000 мың АҚШ доллары) мөлшерінде сомасында «БШГ»-ға қарыз берді. Қарызды өтеу күні – 2029 жылғы 31 тамыз.

Пайызсыз қарыздар

2020 жылы «БШГ» 48.132.457 мың теңге мөлшерінде (2019 жылы: 25.500.000 мың теңге) несие келісімі бойынша берешектің негізгі сомасын толығымен төледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**9. ТАБЫС САЛЫҒЫНАН БАСҚА, ӨТЕЛУГЕ ЖАТАТЫН ҚҚС ЖӘНЕ САЛЫҚТАР БОЙЫНША АЛДЫН АЛА ТӨЛЕМ**

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Өтелуге жататын ҚҚС	159.976.958	145.070.407
Төлем көзінен ұсталатын табыс салығы	670.992	7.136
Мүлікке салынатын салық	258.804	609.872
Басқа да салықтар бойынша алдын ала төлем	106.221	125.664
	161.012.975	145.813.079
Минусы: орны толмайтын ҚҚС бойынша резерв	(14.950.062)	(15.024.959)
	146.062.913	130.788.120
Ұзақ мерзімді бөлік	82.189.267	112.727.868
Қысқа мерзімді бөлік	63.873.646	18.060.252

Орны толмайтын ҚҚС бойынша резервтегі өзгерістер былайша берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Дербес негізде құнсызданған
2018 жылғы 31 желтоқсанға	(5.998.010)
Бір жылға есептеу	(9.885.731)
Пайдаланылды	858.782
2019 жылғы 31 желтоқсанға	(15.024.959)
Бір жылға есептеу	(2.731)
Пайдаланылды	77.628
2020 жылғы 31 желтоқсанға	(14.950.062)

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың өтелуге жататын ҚҚС сомасы 159.976.958 мың теңге болды, оның ішінде газды ішкі нарықта шығынды өткізуден болған өтелуге жататын ҚҚС. Газды ішкі нарықта шығынды өткізуден болған өтелуге жататын ҚҚС сомасына қатысты Топ келешекте өтелуге жататын ҚҚС сомасын есепке алу үшін жеткілікті болатындай төленуге жататын ҚҚС сомасын қамтамасыз ету үшін газды ішкі нарықта өткізуге арналған реттелетін тарифтердің өсуіне қол жеткізу үшін Қазақстанның Ұлттық экономика министрлігімен жұмыс істейді. Қазақстан Республикасының Салық кодексі өтелуге жататын ҚҚС сомасын есепке алуға арналған кезенді шектемейтіндіктен, Топ ішкі нарықта өткізуден болған ҚҚС сомасының толық көлемде өтелуін күтіп отыр.

10. АҚША ҚАРАЖАТЫ МЕН ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Шетел валютасындағы банк шоттары	139.246.497	46.631.387
Теңгемен банк шоттары	61.316.981	62.244.294
Теңгемен салымдар	45.695.355	5.264.985
Жолдағы ақша қаражаты	36.187	19.815
Кассадағы қолма-қол ақша	4.537	4.878
	246.299.557	114.165.359

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша салымдар банктерде теңгемен жылдық 5-8% етіп пайыздық мөлшерлемелерге орналастырылды (2019 жыл: 7-7,5%). 2020 жылы ақша қаражаты банктердің ағымдағы шоттарында теңгемен жылдық 0,13% (2019 жыл: 0,1-7,5%) және шетел валютасында нөл (2019 жыл: нөл) етіп пайыздық мөлшерлемелерге орналастырылды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**11. ҚОРЛАР**

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Газ қоры (өзіндік құны бойынша)	32.493.223	49.492.476
Материалдар мен қорлар (сатып алу құнының ең азы және өткізудің таза құны)	1.838.640	1.891.158
	34.331.863	51.383.634

Материалдар мен қорларға, негізінен, газ көлік жүйесіне техникалық қызмет көрсетуге арналған қосалқы бөлшектер, газ көлік жабдығында пайдалануға арналған метанол мен майлау материалдары және ішкі пайдалануға арналған тауарлар кіреді. Газ қорларына жағар газ және сатуға арналған газ кіреді.

12. САУДА ЖӘНЕ БАСҚА ДА ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Үшінші тараптардан сауда дебиторлық берешек	145.807.123	182.321.478
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешегі (23-ескертпе)	6.328.852	18.964.621
Байланысқан тараптардың басқа да сауда дебиторлық берешегі (23-ескертпе)	1.931.232	1.842.742
Үшінші тараптардың өзге дебиторлық берешегі	1.135.341	924.081
	155.202.548	204.052.922
Минусы: күтілетін несие залалдарына резерв	(4.201.450)	(6.934.134)
	151.001.098	197.118.788

Күтілетін несие залалдарының (КНЗ) резервиндегі өзгерістер былайша берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Дербес негізде қунсызданған
2018 жылдың 31 желтоқсанына	(5.437.264)
Бір жылға есептеу	(6.917.213)
Шетел валюталарын қайта есептеу	15.598
Пайдаланылды	299.056
Қалпына келтірілгені	5.105.689
2019 жылғы 31 желтоқсанға	(6.934.134)
Бір жылға есептеу	(3.283.997)
Шетел валюталарын қайта есептеу	(140.418)
Пайдаланылды	3.292.271
Қалпына келтірілгені	2.864.828
2020 жылғы 31 желтоқсанға	(4.201.450)

Төменде резерв матрицасын пайдалана отырып Топтың сауда және басқа да дебиторлық берешегінің несиелік тәуекел туралы ақпарат көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Жиыны	Ағымдағы	Мерзімі өткен күндер				
			<30 күн	30-60 күн	60-90 күн	90-120 күн	>120 күн
2020 жылғы 31 желтоқсан							
КНЗ мөлшерлемесі	2,71%	0,01%	0,88%	4,22%	4,29%	13,98%	65,70%
Дефолт кезіндегі күтілетін							
баланстық күн жиыны	155.202.548	143.890.980	3.812.509	809.988	337.179	135.052	6.216.840
КНЗ	4.201.450	16.022	33.643	34.164	14.471	18.882	4.084.268
2019 жылғы 31 желтоқсан							
КНЗ мөлшерлемесі	3,40%	0,01%	3,18%	4,15%	11,94%	49,18%	65,31%
Дефолт кезіндегі күтілетін							
баланстық күн жиыны	204.052.922	184.178.467	6.845.427	2.336.539	543.335	616.641	9.532.513
КНЗ	6.934.134	28.070	217.389	96.922	64.858	303.258	6.225.637

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**12. САУДА ЖӘНЕ БАСҚА ДА ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК (жалғасы)**

31 желтоқсанға сауда және басқа да дебиторлық берешек келесі валюталарда деминацияланды:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
АҚШ доллары	93.419.992	134.065.346
Теңге	57.581.106	63.053.442
	151.001.098	197.118.788

Сауда және басқа да дебиторлық берешек пайызсыз болып табылады.

13. КАПИТАЛ**Жарғылық капитал**

	Айналысқа шығарылған жай акциялар (акциялар саны)					Акционерлік капитал жиыны
	Номиналды құны 100 теңге	Номиналды құны 138 теңге	Номиналды құны 2.500 теңге	Номиналды құны 10.000 теңге	Номиналды құны 17.632 теңге	
2020 жылғы						
31 желтоқсанға	312.167.670	1	30.976.655	29.137.200	1.006.717	417.780.839
2019 жылғы						
31 желтоқсанға	312.167.670	1	30.976.655	8.396.465	-	192.623.055

Жай акциялар олардың иелеріне акционерлердің Жалпы жиналысының құзыреті шегінде барлық мәселелер бойынша дауыс беру құқығын береді. Жай акциялар бойынша дивидендтер Акционерлердің қарауына қарай төленеді. 2020 жылы Топ 3.111 мың теңге (2019 жылы: нөл) мөлшерінде ақшалай дивидендтерді жария етіп, төледі.

«ИОА» «ҚМГ»-мен сенімгерлік басқару шарты бойынша магистралды газ көлік желісінің активтеріне иелік етті. 2019 жылы тарифтердің белгіленуін реттейтін заңнамаға енгізілген өзгерісте сенімгерлік басқару шарты бойынша активтер газды тасымалдау қызметтеріне арналған тарифтердің есептелуіне қосыла алмайды делінген. «ИОА» активтердің «ҚМГ»-дан «ИОА»-ға берілуін жылдамдату тетігін әзірледі. Тиісінше, «ИОА» құбыр активтері үшін 207.115.482 мың теңгеге айырбастай отырып «ҚМГ» пайдасына 207.407.350 мың теңге жалпы сомаға әрқайсысының номиналды құны 5.000 теңге болатын 41.481.470 артықшылықты акцияны шығарды. Бұл мәміле құбыр активтеріне арналған меншік құқықтарының «ҚМГ»-дан «ИОА»-ға берілуі үшін пайдаланылатын уақытша тетік болғандықтан, Компания «ҚМГ» компаниясының «ИОА»-ға уақытша иелік етуіне қатысты миноритарлық үлесті мойындамады.

2020 жылы Компания «ИОА» шығарған артықшылықты акцияларға айырбастай отырып «ҚМГ» пайдасына 207.407.350 мың теңге сомаға әрқайсысының номиналды құны 10.000 теңге болатын 20.740.735 артықшылықты акцияны шығарды және бұл артықшылықты акциялар жай акцияларға айырбасталды. 291.868 мың теңге мөлшеріндегі қосымша төленген капитал мен шығарылған жай акциялар арасындағы айырма бөлінбеген пайданың құрамында танылды.

2020 жылы Топ 1.000.151 мың теңге мөлшерінде жарна мен ақша қаражатын салу күніне 16.750.283 мың теңге жалпы әділ құнымен «КМГС-NS» акцияларының 100% айырбас ретінде 17.750.434 мың теңге жалпы сомаға әрқайсысының номиналды құны 17.632 теңге болатын 1.006.717 жай акцияны шығарды.

Акцияның баланстық құны

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Активтердің жиыны	2.310.082.086	2.093.505.098
Минусы: материалдық емес активтер	(6.565.366)	(6.438.798)
Минусы: міндеттемелер	(921.649.471)	(956.897.602)
Жай акциялар үшін таза активтер	1.381.867.249	1.130.168.698
Жай акциялардың саны	373.288.243	351.540.791
Жай акцияның баланстық құны, мың теңгемен	3,702	3,215

«Қазақстан қор биржасы» АҚ («ҚҚБ») Биржалық кеңесінің 2010 жылғы 4 қазандағы шешіміне сәйкес қаржылық есептілігі ҚҚБ бекіткен қағидаларға сәйкес есептелген есепті күні бір акцияның (жай және артықшылықты) баланстық құны туралы деректерді қамтуы тиіс.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**13. КАПИТАЛ (жалғасы)****Акцияға пайда**

Акцияға арналған базалық және бөлінген пайда жай акцияларды ұстаушыларға тиесілі кезеңдегі таза кірісті кезең ішінде айналыста болатын акциялардың санына бөлу арқылы есептеледі.

Келесі кестеде аяқталған есепті кезеңдер үшін акцияға базалық пайданы есептеу үшін пайдаланылған кірістер пен акциялар туралы деректер келтірілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Базалық және акцияға бөлінген пайданы есептеу үшін акционерге тиесілі таза кіріс	266.502.451	334.334.849
Базалық және акцияға бөлінген пайданы есептеу үшін жай акциялардың орташа алынған саны	353.856.437	351.540.791
Бас компанияға келетін кезеңдегі акцияға арналған базалық және бөлінген пайда (мың теңгемен)	0,75	0,95

Қосымша төленген капитал

2019 жылы Топ 1.339.820 мың теңге (2020 жылы: нөл) мөлшерінде «ҚазМұнайГаз» компаниясына берілген қарыз бойынша дисконтқа қатысты қосымша төленген капиталды мойындады.

2020 жылы баланстық құны 16.117.933 мың теңге болатын Мемлекеттен сенімгерлік басқару шарты бойынша газ көлік жүйесі есептен шығарылды (бастапқы құны: 17.323.199 мың теңге). Мәміле бастапқы құны бойынша қосымша төленген капитал арқылы Акционермен болған басқа операциялар ретінде көрсетілді (2, 4-ескертпелер). 1.205.266 мың теңгеге бастапқы және баланстық құны арасындағы айырма бөлінбеген пайда құрамында түзетілді.

Бөлінбеген пайда*Әлеуметтік нысанды салу*

Қазақстан Республикасы Президентінің 2018 жылғы 29 қыркүйектегі өкіміне сәйкес және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2018 жылғы 20 желтоқсандағы шешімінің негізінде Топ Түркістан облысының әлеуметтік-экономикалық дамуының шеңберінде Түркістан қаласында әлеуметтік нысанның құрылысын келешекте қаржыландыруға қатысты 1.069.860 мың теңге мөлшерінде резервті мойындады (2019 жылы: нөл) (16-ескертпе). Резерв бөлінбеген пайда арқылы Акционермен болған басқа операциялар ретінде көрсетілді. Бұл сома 2020 жылы төленді.

14. ШЫҒАРЫЛҒАН БОРЫШТЫҚ БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР

2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанына шығарылған борыштық бағалы қағаздарға мыналар кіреді:

<i>Мың теңгемен</i>	Шығару	Өтеу мерзімі	Пайыздық мөлшерлеме	2020 жыл		2019 жыл	
				АҚШ доллары	Мың теңгемен	АҚШ доллары	Мың теңгемен
ҚТГ облигациялары	2017	2027	4,375%	706.320.000	297.297.151	750.000.000	286.942.500
ҚТГ Аймақ облигациялары	2015	2025	7,5%	-	5.000.000	-	5.000.000
				706.320.000	302.297.151	750.000.000	291.942.500
Плюсы: төленуге жататын пайыздар					3.440.968		3.406.541
Минусы: мәмілелер бойынша амортизацияланбаған шығындар					(257.483)		(295.791)
Минусы: дисконт					(954.158)		(1.047.078)
Минусы: есепті күннен бастап 12 ай ішінде өтелуге жататын сома					(3.440.968)		(3.406.541)
12 айдан кейін өтелуге жататын сомалар					301.085.510		290.599.631

2020 жылы Топ 17.816.800 мың теңге жалпы сомаға еурооблигацияларды мерзімінен бұрын ішінара сатып алды. 927.194 мың теңге мөлшерінде сатып алу кезіндегі тиісті дисконт қаржылық кіріс ретінде танылды (21-ескертпе).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**15. ПАЙЫЗДЫҚ ҚАРЫЗДАР**

31 желтоқсанға пайыздық қарыздар мынаны қамтыды:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Құбылмалы пайыздық мөлшерлемесі бар пайыздық қарыздар	143.576.746	143.856.540
Тіркелген мөлшерлемесі бар пайыздық қарыздар	44.626.286	48.922.745
	188.203.032	192.779.285
Плюсы: теленуге жататын пайыздар	1.498.888	1.506.428
Минусы: мәмілелер бойынша амортизацияланбаған шығындар	(1.404.619)	(948.020)
	188.297.301	193.337.693
Минусы: есепті күннен бастап 12 ай ішінде өтелуге жататын сома	(20.319.501)	(24.519.363)
12 айдан кейін өтелуге жататын сомалар	167.977.800	168.818.330

Құбылмалы пайыздық мөлшерлемесі бар пайыздық қарыздар*ВТБ Қазақстан Банкі және ВТБ Банкі (ПАО)*

2020 жылғы 16 қарашадағы несиелік шарттарына сәйкес, 2020 жылы «ҚТГ» ВТБ Қазақстан Банкі мен ВТБ Банкінен (ПАО) Ресейдің Орталық банкінің негізгі мөлшерлемесі бойынша + жылдық 2,15% «Société Générale» корпоративтік және инвестициялық-банктік қызмет көрсету бөлімшесінен ағымдағы қарызды қайта қаржыландыру үшін 84.621.155 мың теңге жалпы сомаға (баламасы 15.151.500 мың рубль) қарыз алды. Бұл қарыз 2023 жылғы 16 қарашада өтелуі тиіс.

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «ҚТГ»-ның ВТБ Қазақстан Банкі мен ВТБ Банкінің (ПАО) алдында жоғарыда аталған несиелік шарттары бойынша 85.151.430 мың теңге мөлшерінде (2019 жыл: нөл) негізгі борыштың жалпы сомасы бар.

Еуропалық қайта құру және даму банкі

2016 жылғы 26 мамырдағы несиелік шарттарына сәйкес «ИОА» 2020 жылдың ішінде ЕҚҚДБ-ден «Бозой» ЖТҚ жаңғырту үшін 4.314.938 мың теңге мөлшерінде үшінші траншты алды, әрі ол 2020 жылғы наурыздан бастап 26 (жиырма алты) тең тоқсан сайынғы төлемдермен өтеледі (2019 жыл: 7.255.785 мың теңге). Бұл қарыз бойынша пайыздық мөлшерлеме 6-айлық ТБИ (тұтыну бағаларының индексі) + жылдық 2,15% және 100 базистік тармақты құрайды.

2020 жылы «ИОА» 11.079.997 мың теңге мөлшерінде (2019 жыл: 12.215.340 мың теңге) несиелік шарттарына сәйкес несиелік шарттары бойынша берешектің негізгі сомасын төледі.

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «ИОА»-ның жоғарыда аталған несиелік шарттары бойынша 46.610.405 мың теңге сомаға (2019 жылы: 53.375.464 мың теңге) Еуропалық қайта құру және даму банкінің алдында негізгі борыш сомасы бар.

2020 жылы «ҚТГ Аймақ» 2.148.165 мың теңге мөлшерінде (2019 жылы: 2.148.165 мың теңге) несиелік шарттарына сәйкес несиелік шарттары бойынша негізгі борышты өтеді.

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «ҚТГ Аймақ»-тың жоғарыда аталған несиелік шарттары бойынша 11.814.911 мың теңге сомаға (2019 жылы: 13.963.076 мың теңге) Еуропалық қайта құру және даму банкінің алдында негізгі борыштың жалпы сомасы бар.

«Société Générale» корпоративтік және инвестициялық-банктік қызмет көрсету бөлімшесі

2018 жылғы 16 сәуірдегі несиелік шарттарына сәйкес, 2018 жылғы 17 мамырда «ҚТГ» «Société Générale»-дің корпоративтік және инвестициялық-банктік қызмет көрсету бөлімшесінен «Бейнеу-Бозой-Шымкент» МҚ үш компрессорлық станцияны салу» жобасын ішінара қаржыландыруға 3 айлық ЛИБОР + жылдық 1,35% мөлшерлемесімен 65.832.000 мың теңге мөлшерінде (баламасы 200.000 мың АҚШ доллары) мөлшерінде қарыз алды.

2020 жылы «ҚТГ» 84.954.000 мың теңге мөлшерінде (баламасы 200.000 мың АҚШ доллары) несиелік шарттарына сәйкес несиелік шарттары бойынша негізгі борышты толығымен өтеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**15. ПАЙЫЗДЫҚ ҚАРЫЗДАР (жалғасы)****Тіркелген мөлшерлемесі бар пайыздық қарыздар***Қазақстанның Даму Банкі*

«ҚТГ Аймақ» «Оңтүстік Қазақстанда, Таразда, Қызылордада, Ақтөбеде газ құбырларының жүйесін жаңғырту» және «Өзен-Жетібай газ құбырында резервтік желіні салу» жобалары үшін Қазақстанның Даму Банкімен жаңартылатын несиелік желілері туралы бірнеше шарт жасады. 2020 жылдың ішінде «ҚТГ Аймақ» 3.546.971 мың теңге (2019 жылы: 3.643.655 мың теңге) сомаға қосымша қаржыландыру алды. 2020 жылдың ішінде «ҚТГ Аймақ» 7.843.430 мың теңге (2019 жылы: 7.536.280 мың теңге) мөлшерінде негізгі борышты өтеді.

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «ҚТГ Аймақ»-тың жоғарыда аталған несиелік келісімдері бойынша 44.626.286 мың теңге сомаға (2019 жыл: 48.922.745 мың теңге) Қазақстанның Даму Банкі алдында негізгі борыштың жалпы сомасы бар.

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «ҚТГ» Қазақстанның Даму Банкімен, Еуропалық қайта құру және даму банкімен қарыз шарттары бойынша кепіл беруші ретінде болды.

Несие шартының талаптары

Банк қарыздарының талаптарына сәйкес Топ белгілі бір ковенанттарды сақтауға міндетті. Топ әрбір есепті күнге несиелік шарттары ковенанттарының сақталуын тексеріп отырады. Қаржылық міндеттемелердің орындалмауы кредиторларға қарыздардың мерзімінен бұрын өтелуін талап ету құқығын береді. 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ барлық ковенанттарды сақтады.

16. РЕЗЕРВТЕР

Мың теңгемен	Газды тасымалдау шығыстары бойынша резерв	Ұңғымаларды жою және кен орындарын қалпына келтіру бойынша резерв	Газ құбырларын жою және учаскелерді қалпына келтіру бойынша резерв	Салықтар бойынша резервтер	Басқа резервтер	Жиыны
2018 жылғы						
31 желтоқсанға	28.082.667	1.903.822	58.838.287	131.088	6.391.226	95.347.090
Жыл ішінде есептелгені	-	74.614	-	30.911	89.810	195.335
Оң бағамдық айырма Бағалаудағы өзгеріс (4-ескертпе)	(117.681)	-	-	-	-	(117.681)
Дисконт амортизациясы (21-ескертпе)	-	400.288	7.988.125	-	-	8.388.413
Қалпына келтірілгені	-	-	-	-	(10.401)	(10.401)
Пайдаланылды	-	-	-	(131.088)	(6.154.437)	(6.285.525)
2019 жылғы						
31 желтоқсанға	27.964.986	2.542.294	72.448.140	30.911	316.198	103.302.529
Жыл ішінде есептелгені	-	67.648	-	72.616	2.822.732	2.962.996
Теріс бағамдық айырма Бағалаудағы өзгеріс (4-ескертпе)	2.800.957	-	-	-	-	2.800.957
Дисконт амортизациясы (21-ескертпе)	-	130.087	1.514.194	-	-	1.644.281
Қалпына келтірілгені	-	-	-	-	(10.401)	(10.401)
Пайдаланылды	-	-	-	(30.644)	(1.509.077)	(1.539.721)
2020 жылғы						
31 желтоқсанға	30.765.943	2.921.803	79.869.001	72.883	1.629.853	115.259.483
2020 жылғы						
31 желтоқсанға ағымдағы резервтер	30.765.943	-	-	72.883	1.617.987	32.456.813
2020 жылғы						
31 желтоқсанға ұзақ мерзімді резервтер	-	2.921.803	79.869.001	-	11.866	82.802.670
2019 жылғы						
31 желтоқсанға ағымдағы резервтер	27.964.986	-	-	30.911	304.496	28.300.393
2019 жылғы						
31 желтоқсанға ұзақ мерзімді резервтер	-	2.542.294	72.448.140	-	11.702	75.002.136

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**16. РЕЗЕРВТЕР (жалғасы)****Газды тасымалдау шығыстары бойынша резерв**

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша газды тасымалдау шығыстары бойынша резерв «PetroChina International Co. Ltd» компаниясының газ қарызы келісімінің шеңберінде 73.094 мың АҚШ доллары мөлшерінде (баламасы 30.765.943 мың теңге) (2019 жылы: 73.094 мың АҚШ доллары (баламасы 27.964.986 мың теңге) қарызға алынған газын тасымалдаумен байланысты шығыстарды өтеу резервін білдіреді.

2020 жылы 2.800.957 мың теңге мөлшеріндегі резервтер бойынша бағамдық айырма теріс бағамдық айырманың құрамында танылды (2019 жылы: оң бағамдық айырма 117.681 мың теңге болды).

Газ құбырларын жою және учаскелерді қалпына келтіру бойынша резерв

Топтың еншілес ұйымдары «ИОА» мен «КТГ Аймақ» «*Магистралды газ құбырлары туралы*» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес дисконтталған негізде магистралды газ құбырларын пайдаланудан шығару бойынша келешек шығындар үшін резервті көрсетті (2-ескертіме). 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша газ құбырларын жою және учаскені қалпына келтіру бойынша 79.869.001 мың теңге (2019 жылы: 72.448.140 мың теңге) сомасындағы резерв 2021 жылдан бастап 2084 жылға дейінгі кезеңде болады деп күтілетін газ құбырларын жою және учаскені қалпына келтіру шығындарының ағымдағы құнын білдіреді.

Басқасы

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ Түркістан қаласында әлеуметтік нысанның құрылысын келешек қаржыландырумен байланысты 1.069.860 мың теңге (2019 жылы: нөл) мөлшерінде резервті мойындады (13-ескертіме). 2020 жылдың ішінде Топ 1.069.860 мың теңге (2019 жылы: 5.700.000 мың теңге) жалпы сомаға әлеуметтік нысанның құрылысын қаржыландыру үшін ақша қаражатын аударды және тиісінше резервті пайдаланды.

17. САУДА ЖӘНЕ БАСҚА ДА КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Байланысты тараптардың алдындағы берешек (23-ескертіме)	152.443.628	173.649.759
Үшінші тараптардың алдындағы берешек	52.467.920	82.971.369
	204.911.548	256.621.128

Сауда және басқа да кредиторлық берешек сатып алынған газ үшін және активтер мен қызметтер үшін берешекті білдіреді. Сауда және басқа да кредиторлық берешек пайызсыз болып табылады, сол бойынша есеп айырысулар әдетте 30 күнге дейінгі мерзімде жүзеге асырылады.

31 желтоқсанға сауда және басқа да кредиторлық берешек келесі валюталарда деноминацияланған:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Теңге	170.623.930	237.471.993
АҚШ доллары	21.197.018	12.566.599
Ресей рублі	13.075.847	6.511.040
Басқа валюталар	14.753	71.496
	204.911.548	256.621.128

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**18. САТЫП АЛУШЫЛАРМЕН ЖАСАЛҒАН ШАРТТАР БОЙЫНША ТҮСІМ**

<i>Мың теңгемен</i>	Түсімді мойындау мерзімі	2020 жыл	2019 жыл
Тауарлардың немесе қызметтердің типі			
Газды сатудан түскен түсім	Уақыт ішінде	792.348.447	876.311.596
Газды тасымалдау қызметтерінен түскен түсім	Уақыт ішінде	121.976.756	209.631.266
Газ құбырларына техникалық қызмет көрсетуден түскен түсім	Уақыт ішінде	17.096.661	16.381.148
Басқару қаламақысы	Белгілі бір уақыт сәтінде	13.531.548	-
Басқасы	Уақыт ішінде	566.691	750.979
		945.520.103	1.103.074.989
Географиялық нарықтар			
Қытай		531.652.102	583.227.670
Қазақстан		320.055.922	314.779.553
ТМД		93.812.079	205.067.766
		945.520.103	1.103.074.989

19. САТУДЫҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Өткізілген газдың құны	366.972.188	476.182.653
Келік шығыстары	323.917.747	274.838.081
Жалақы және тиісті аударымдар	51.880.902	46.333.275
Тозу және амортизация	38.215.856	37.516.146
Жағар газ және газдан айырылу	16.197.421	15.920.334
Табыс салығынан басқа салықтар	10.442.161	10.361.017
Биллинг қызметтері	6.177.532	6.393.989
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	4.165.536	4.469.281
Қысқа мерзімді жалдаумен байланысты шығыстар	3.921.157	229.546
Күзет қызметтері	3.341.167	3.041.943
Қаржылық жалдау бойынша қызметкерлердің қысқа мерзімді сыйақылары	2.337.534	-
Электр қуаты	1.379.656	1.527.914
Байланыс шығыстары	1.148.908	1.065.998
Иссапар шығыстары	1.099.593	1.317.102
Материалдар мен қорлар	924.382	1.679.550
Сақтандыру	817.909	701.256
Басқасы	3.271.881	3.353.704
	836.211.530	884.931.789

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**20. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР**

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Жалақы және тиісті аударымдар	13.515.417	13.115.211
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	2.820.407	1.996.239
Пайдалану құқығы нысанындағы активтердің амортизациясы	2.688.155	2.199.521
Табыс салығынан басқа салықтар	2.279.607	6.285.196
Тозу және амортизация	1.853.620	1.761.823
Кеңес беру қызметтері	1.508.607	2.096.183
Қаржылық жалдау бойынша қызметкерлердің қысқа мерзімді сыйақылары	672.299	-
Офисті ұстап тұру шығыстары	471.198	406.374
Қысқа мерзімді жалдаумен және құны төмен активтерді жалдаумен байланысты шығыстар	458.254	387.988
Мерекелік, мәдени-жаппай және спорттық іс-шараларды өткізу шығыстары	237.553	217.456
Байланыс қызметтері	184.967	202.923
Іссапар шығыстары	123.167	406.454
Банк комиссиялары	112.279	126.591
Күзет қызметтері	110.112	106.860
Кадрларды даярлау және біліктілікті арттыру	92.971	216.814
Салық бойынша резерв, нетто	75.347	9.916.642
Сақтандыру	34.792	30.570
Айыппұлдар мен өсімақылар	8.656	786.291
Таза өткізу құнына дейін қорлардың құнын есептен шығаруды қалпына келтіру	(414.050)	(326.446)
Басқасы	3.617.375	2.405.034
	30.450.733	42.337.724

21. ҚАРЖЫЛЫҚ КІРІСТЕР МЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫНДАР

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Қаржылық кіріс		
Байланысты тарапқа берілген қарыздар бойынша пайыздық кіріс	9.566.961	8.698.567
Банк салымдары бойынша пайыздық кіріс	5.645.263	4.288.566
Қаржылық көпілдік бойынша міндеттемелер амортизациясы	4.220.433	2.415.131
Қаржы активтерінен түскен басқа да кіріс	1.351.338	888.904
Шығарылған борыштық бағалы қағаздарды өтеу бойынша дисконт (14-ескертілме)	927.194	-
Қаржылық міндеттемелер бойынша дисконт	-	902.343
Басқасы	54.674	57.672
	21.765.863	17.251.183
Қаржылық шығындар		
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша пайыздар	(13.424.967)	(14.005.010)
Банктік қарыздар мен овердрафттар бойынша пайыздар	(10.181.719)	(12.459.017)
Газ құбырларын жою және учаскені қалпына келтіру бойынша резервтері дисконтының амортизациясы (16-ескертілме)	(6.088.441)	(5.785.298)
Қаржылық міндеттемелер бойынша дисконт амортизациясы	(4.332.652)	(2.327.352)
Қарызды ұйымдастырумен байланысты капиталға айналдырылған шығындар амортизациясы	(456.307)	(303.442)
Байланысты тараптан қарыздар бойынша пайыздар	(399.992)	(1.770.740)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша дисконт амортизациясы	(139.546)	(140.667)
Жалдау міндеттемелері бойынша пайыздық шығыстар	(48.013)	(238.130)
Бірлескен кәсіпорындарға берілген қаржылық көпілдіктер бойынша міндеттемелер	-	(5.580.854)
Басқасы	(1.839.689)	(970.910)
	(36.911.326)	(43.581.420)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР**

Топқа 20% қолданыстағы ресми мөлшерлеме бойынша корпоративтік табыс салығы салынады.

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстар	11.781.531	40.413.299
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша шығыстар/(үнемдеу)	8.211.075	(1.529.999)
Өткен жылдың табыс салығын түзету	1.034.179	1.033.524
	21.026.785	39.916.824

Төменде 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін қаржылық есептілікте ХҚЕС бойынша көрсетілген ағымдағы табыс салығының шығысымен бірге табыс салығының ресми мөлшерлемесі бойынша салық салынғанға дейінгі пайдаға қолданылатын корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстардың салыстырылуы келтірілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Табыс салығы есепке алынғанға дейінгі пайда	287.529.236	374.251.673
Салықтың нормативтік мөлшерлемесі	20%	20%
Табыс салығы бойынша теориялық шығыс	57.505.847	74.850.335
Тұрақты айырмалардың салық әсері		
Есептен шығарылмайтын бағамдық айырмалар, нетто	1.975.284	55.283
Дисконт амортизациясы – тарихи шығындар және учаскені жою және қалпына келтіру бойынша резерв	1.217.688	1.157.060
Алдыңғы жылдың ағымдағы корпоративтік табыс салығына қатысты түзетулер	1.034.179	1.033.524
Қаржылық міндеттемелер бойынша дисконт амортизациясы	866.530	465.470
Кейінге қалдырылған салықтың активтері бойынша резервтердегі өзгеріс	756.930	202.040
Күтілетін несие залалдарын пайдалану	653.900	-
Қаржылық жалдау бойынша қызметкерлердің қысқа мерзімді сыйақылары	633.371	-
Есепке жатқызылмайтын пайыздық шығыстар	448.398	583.790
Газды нормативтен артық жоғалту және тиісті салықтар	354.027	-
Табыс салығынан басқа салықтар	212.638	1.777.852
Алдыңғы жылдың кейінге қалдырылған табыс салығына қатысты түзету	76.930	268.813
Салық бойынша резервті есептеу	15.069	1.983.328
Бірлескен кәсіпорынға берілген қаржылық кепілдіктер бойынша міндеттемелер	-	1.116.171
Негізгі құралдар мен барлау және бағалау бойынша активтердің құнсыздану резервін қалпына келтіру	(39.747)	(163.202)
Бірлескен кәсіпорындардың пайдасындағы үлесі	(46.076.015)	(44.848.978)
Басқасы	1.391.756	1.435.338
	21.026.785	39.916.824
Басқа ди жиынтық кірісте танылған салық бойынша шығыстар	7.824	112.092
Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген табыс салығы бойынша шығыстар	21.034.609	40.028.916

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТІПЕЛЕР (жалғасы)**22. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанына кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелердің компоненттері төмендегідей көрсетілген:

Мың теңгемен	2020 жыл		2019 жыл		2018 жыл	
	Пайда мен зиянға жатқызылды	Басқа да жиынтық кіріске жатқызылғаны	Пайда мен зиянға жатқызылды	Басқа да жиынтық кіріске жатқызылғаны	Пайда мен зиянға жатқызылды	Басқа да жиынтық кіріске жатқызылғаны
Кейінге қалдырылған салық активтері						
Жинақталған залал	482.865	482.865	-	-	-	-
Қаржылық келіпдік бойынша қаржылық шығыстар	-	-	-	-	(513.069)	-
Күтілетін несиелер бағалау резерві	957.615	(552.899)	1.510.514	-	311.129	513.069
Газды тасымалдау шығыстары бойынша резерв	6.725.759	560.192	6.165.567	-	(23.536)	1.199.385
Басқа резервтер	2.916.889	577.270	2.339.619	-	73.049	6.189.103
Сенімгерлік басқару шарты бойынша залал	748.659	196.740	551.919	-	(3.711.948)	2.266.570
Келешек кезеңдер кірістері	1.782.361	131.047	1.651.314	-	(42.729)	4.263.867
Басқасы	610.972	229.009	389.787	(7.824)	(45.533)	1.694.043
	14.225.120	1.624.224	12.608.720	(7.824)	(3.952.637)	547.412
						16.673.449
Минусы: Топтың кейінге қалдырылған салық активтеріне резерв						
	(7.474.418)	(756.930)	(6.717.488)	-	(202.042)	-
	6.750.702	867.294	5.891.232	(7.824)	(4.154.679)	(112.092)
						10.158.003
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері						
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтер	(64.100.339)	(8.833.607)	(55.266.732)	-	(741.028)	-
Қаржылық міндеттемелерді дисконттау	(80.011)	48.462	(128.473)	-	(128.473)	-
Қорлар	-	-	-	-	6.872.081	-
Басқа да ұзақ мерзімді міндеттемелер	(1.010.884)	(293.224)	(717.660)	-	(317.902)	-
	(65.191.234)	(9.078.369)	(56.112.865)	-	5.684.678	-
Кейінге қалдырылған таза салық міндеттемелері	(58.440.532)	(8.211.075)	(50.221.633)	(7.824)	1.529.999	(112.092)
						(51.639.540)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелер Топтың түрлі кәсіпорындарына жатады және салық заңнамасына сәйкес бір біріне қарсы есепке алына алмайды. Топ кәсіпорындарының кейінге қалдырылған салықтар бойынша нетто позициясы былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Кейінге қалдырылған салық активтері	1.529.479	1.123.147
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	(59.970.011)	(51.344.780)
Кейінге қалдырылған таза салық міндеттемелері	(58.440.532)	(50.221.633)

2020 жылы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың корпоративтік табыс салығы бойынша алдын ала төлемі 34.288.692 мың теңгені құрады (2019 жыл: 15.308.719 мың теңге).

23. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН МӘМІЛЕЛЕР

Байланысты тараптарға Топтың негізгі басқарушы персоналы, елеулі үлес тікелей немесе жанама түрде Топтың негізгі басқарушы персоналына, «ҚазМұнайГаз» тобының компанияларына (жалпы бақылау астындағы ұйымдарға) тиесілі болатын ұйымдар, бас компания қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар және Самұрық-Қазына мен Үкімет бақылайтын компаниялар (мемлекет бақылайтын басқа да ұйымдар) кіреді.

Байланысты тараптармен жасалатын мәмілелердің ережелері мен шарттары

Байланысты тараптармен мәмілелер үшінші тараптарға қолданылған тарифтердің талаптарында көрсетілетін газды тасымалдау қызметтерін қоспағанда, нарықтық мөлшерлемелер бойынша міндетті түрде жүзеге асырылмаған тараптардың арасында келісілген талаптарда жүзеге асырылды. Кезең соңына өтелмеген қалдықтардың қамтамасыз етуі жоқ, олар пайызсыз болып табылады және есеп айырысулар, бұдан әрі көрсетілгенді қоспағанда, ақшалай жасалады. 2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанына аяқталған жылдар үшін Топ байланысты тараптардың берешек сомаларына жататын дебиторлық берешектің қандай да бір күнсыздануын мойындамады.

2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар үшін байланысты тараптармен жасалған негізгі мәмілелер былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Тауарлар мен қызметтерді сату		
«ҚазМұнайГаз»-дың жалпы бақылауындағы ұйымдар	935.512	982.406
Топ қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	59.032.855	21.639.058
Бас компания қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	32.268.374	52.421.320
«Самұрық-Қазына» мен Үкіметтің жалпы бақылауындағы ұйымдар	11.667.291	36.657.846
	103.904.032	111.700.630
Басқару қаламақысы		
«Самұрық-Қазына» мен Үкіметтің жалпы бақылауындағы ұйымдар	13.531.548	-
	13.531.548	-
Тауарлар мен қызметтерді сатып алу		
«ҚазМұнайГаз»-дың жалпы бақылауындағы ұйымдар	3.978.724	5.359.211
Топ қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	307.687.564	270.804.711
Бас компания қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	122.054.423	115.646.917
«Самұрық-Қазына» мен Үкіметтің жалпы бақылауындағы ұйымдар	2.790.673	3.119.556
«Самұрық-Қазына» және Үкімет қатысушылар болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	3.657.120	-
	440.168.504	394.930.395
Сенімгерлік басқару шарты бойынша ҚҚС шығыстары		
«Самұрық-Қазына» мен Үкіметтің жалпы бақылауындағы ұйымдар	-	4.583.536
	-	4.583.536

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**23. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)****Байланысты тараптармен жасалатын мәмілелердің ережелері мен шарттары (жалғасы)**

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Қаржылық кіріс		
Топ қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	15.138.732	12.002.602
Бас компания қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	–	902.343
	15.138.732	12.904.945
Қаржылық шығындар		
Топ қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	208.884	148.724
Бас компания қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	242.309	259.977
«Самұрық-Қазына» мен Үкіметтің бақылауындағы ұйымдар	8.959.640	8.764.167
	9.410.833	9.172.868
Басқа да айналымнан тыс қаржы активтері		
Топ қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	2.445.348	–
	2.445.348	–
Сауда және басқа да дебиторлық берешек		
«ҚазМұнайГаз»-дың жалпы бақылауындағы ұйымдар	12.931	13.042
Топ қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	5.251.022	15.002.992
Бас компания қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	10.079	5.102.123
«Самұрық-Қазына» мен Үкіметтің жалпы бақылауындағы ұйымдар	2.986.052	689.206
	8.260.084	20.807.363
Байланысты тараптарға қарыздар		
Топ қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	172.151.228	202.668.824
	172.151.228	202.668.824
Берілген аванстар		
«ҚазМұнайГаз»-дың жалпы бақылауындағы ұйымдар	1.318	1.318
Бас компания қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	4.432.249	5.319.068
«Самұрық-Қазына» мен Үкіметтің жалпы бақылауындағы ұйымдар	371.736	4.051.191
	4.805.303	9.371.577
Сауда және басқа да кредиторлық берешек		
«ҚазМұнайГаз»-дың жалпы бақылауындағы ұйымдар	614.933	782.000
Топ қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	84.446.323	135.231.372
Бас компания қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	65.274.174	35.434.291
«Самұрық-Қазына» мен Үкіметтің жалпы бақылауындағы ұйымдар	2.108.198	2.202.096
	152.443.628	173.649.759
Қарыздар		
«Самұрық-Қазына» мен Үкіметтің жалпы бақылауындағы ұйымдар	45.329.645	60.114.958
	45.329.645	60.114.958

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**23. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)****Байланысты тараптармен жасалатын мәмілелердің ережелері мен шарттары (жалғасы)**

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Басқа да қаржылық міндеттемелер		
Топ қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	6.639.364	9.641.783
Бас компания қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	2.308.665	2.996.729
«Самұрық-Қазына» мен Үкіметтің жалпы бақылауындағы ұйымдар	33.001	33.966
«Самұрық-Қазына» және Үкімет қатысушылар болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	47.359	-
	9.028.389	12.672.478
Шарт бойынша міндеттемелер		
«ҚазМұнайГаз»-дың жалпы бақылауындағы ұйымдар	143.523	214.286
Бас компания қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	1.111.219	1.583
«Самұрық-Қазына» мен Үкіметтің бақылауындағы ұйымдар	5.488	8.196
	1.260.230	224.065

2020 жылдың ішінде «БШГ» 9.336.492 мың теңге сомаға (2019 жылы: 6.488.345 мың теңге сомаға пайыздар) пайыздарды өтеді.

2020 жылы «БШГ» 48.132.457 мың теңге мөлшерінде (2019 жылы: 25.500.000 мың теңге) несие келісімі бойынша негізгі борыш сомасын толығымен төледі.

2020 жылдың ішінде Топ «ҚазМұнайГаз» алдында 14.881.897 мың теңге және 495.583 мың теңге мөлшерінде несие шарттары бойынша негізгі борыш сомасы мен пайыздарды өтеді (2019 жылы: 25.321.800 мың теңге мөлшерінде борыштың негізгі сомасы мен 2.716.707 мың теңге мөлшерінде пайыздар).

2020 жылдың ішінде «ҚТГ Аймақ» Қазақстанның Даму Банкінен несие шарты бойынша 3.546.971 мың теңге (2019 жылы: 3.643.655 мың теңге) мөлшерінде қосымша қаржыландыру алды. 2020 жылдың ішінде «ҚТГ Аймақ» 7.843.430 мың теңге мөлшерінде және тиісінше 4.282.347 мың теңге мөлшерінде негізгі борыш сомасы мен пайыздарды төледі (2019 жыл: тиісінше 7.536.280 мың теңге және 4.733.512 мың теңге).

2019 жылғы 14 тамызда «БШГ» 3 айлық ЛИБОР + жылдық 1,65% пайыздық мөлшерлемен «China Development Bank», «Bank of China Limited» және «Bank of China (Hong Kong) Limited» алынған ағымдағы қарызды қайта қаржыландыру мақсатында «MUFG Bank LTD» мен «Bank of China LTD»-мен несие келісімін жасады. Бұл қарыз 2024 жылдың 20 желтоқсанына дейінгі мерзімде өтелуі тиіс. 2019 жылғы 23 тамызда ағымдағы қарызды «БШГ» толығымен өтеді және Компания «БШГ»-ға «MUFG Bank LTD» мен «Bank of China LTD» алдындағы төлемдер бойынша міндеттемелерді орындау үшін кепілдік туралы келісімге сәйкес қаржылық кепілдігін берді.

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның қаржылық кепілдік бойынша міндеттемесінің баланстық құны 6.639.364 мың теңгені құрады (2019 жылы: 9.641.783 мың теңге).

Негізгі басқарушы персоналға төленетін сыйақы

Негізгі басқарушы персонал Компания басқармасының мүшелерінен және тәуелсіз директорлардан тұрады. 2020 және 2019 жылдары негізгі басқарушы персоналға төленген сыйақының жалпы сомасы 528.735 мың теңге және тиісінше 563.314 мың теңге болды, әрі ол, ең бастысы, жалақы мен басқа да төлемдерден тұрды және жиынтық кіріс туралы есептің жалпы және әкімшілік шығыстар құрамына қосылды.

24. ШАРТТЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**Қызметті жүргізу шарттары**

Қазақстанда экономикалық реформалар және нарықтық экономиканың талаптарына жауап беретін құқықтық, салықтық және әкімшілік инфрақұрылымның дамуы жалғасуда. Қазақстан экономикасының келешек тұрақтылығы көпшілік жағдайларда осы реформалардың барысына, сондай-ақ үкіметтің экономика, қаржы және ақша-кредит саясаты саласында қолданатын шараларының тиімділігіне тәуелді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**24. ШАРТТЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Күрделі шығындар бойынша міндеттемелер**

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың негізгі құралдарды сатып алумен және құрылыспен байланысты күрделі шығындар бойынша, ҚҚС қоспағанда шамамен 83.738.131 мың теңгеге (2019 жылы: ҚҚС қоспағанда 22.661.353 мың теңге) міндеттемелері бар. Күрделі шығындар бойынша бұл міндеттемелер «Корпоративтік ақпарат» *1-ескертемеде* сипатталған инвестициялық бағдарламамен ішінара байланысты.

«АГҚ» және «БШГ» міндеттемелері

Компанияның 31 желтоқсанға «АГҚ» мен «БШГ» күрделі шығындары бойынша міндеттемелердегі үлесі былайша болды:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
«АГҚ»	2.317.140	1.458.636
«БШГ»	53.576.512	7.016.224

Салық салу

Қазақстан Республикасының салық заңнамасы мен нормативтік базасы тұрақты өзгерістерге ұшырағыш келеді және түрлі талқылауларға жол береді. Жергілікті, облыстық және ұлттық салық органдарының қайшы пікірлері, оның ішінде ХҚЕС-ке сай түсімдердің, шығыстардың және қаржылық есептіліктің басқа да баптарының есепке алынуына қатысты пікірлер кездесіп тұрады. Қазіргі кезде қолданып отырған, Қазақстанда қолданылып жүрген салық заңдарының негізінде мәлімделген және анықталған құқық бұзушылықтар үшін қарастырылған айыппұлдар мен өсімақалар жүйесі аса қатаң болып отыр. Салық тексерулері тексеру жылының алдындағы қызметтің 5 (бес) күнтізбелік жылын қамтуы мүмкін. Белгілі бір жағдайларда тексеруге бұдан да ерте кезеңдер ұшырауы мүмкін.

«БШГ» шартты салық міндеттемелері

Қазақстан Республикасы мен Қытай Халық Республикасының арасындағы 2007 жылғы 18 тамыздағы Қазақстан-Қытай газ құбырын салуда және пайдалануда ынтымақтастық туралы үкіметаралық келісімнің («Келісім») талаптарына, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі Салық комитетінің 2014 жылғы 30 желтоқсандағы түсіндірмелеріне сай, Қазақстан Республикасының аумағында Жоба мақсаттары үшін құрылған «БШГ» Қазақстан Республикасының аумағына құрылыс аяқталғанға дейін әкелінетін тауарларға қатысты қосылған құн салығын төлеуден босатылған. Сонымен бірге, «БШГ» «Бейнеу-Бозой-Шымкент» газ құбырын салуға алынған қарыздардың өтелу күніне дейін корпоративтік табыс салығы мен мүлік салығын төлеуден босатылады.

Басшылық 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша заңнаманың тиісті ережелерін дұрыс түсінді және жоғарыда аталған салық жеңілдіктерін белгіленген кезең ішінде сақтау ықтималдылығы жоғары болып табылады деп есептейді.

Сонымен бірге, «БШГ» жоғарыда аталған Келісімге өзгерістер енгізу жобасын іске асырады, оның іске асырылуы Қазақстан-Қытай газ құбырының Екінші учаскесін салу үшін тартылған бастапқы қарызды қайта қаржыландырумен байланысты жоғарыда аталған салықтардан ағымдағы босатуды растайды.

Егер «БШГ»-де қарыз талаптарының өзгеруімен байланысты жоғарыда аталған салық жеңілдіктері болмаса, келесі салық міндеттемелері бірлескен кәсіпорындар кірістеріндегі үлестің және бірлескен кәсіпорындарға салынған инвестициялардың азаюына әкеп соқтырар еді: 11.232.005 мың теңге мөлшеріндегі айыппұлдар мен өсімпұлдарды қоса алғанда, 22.464.010 мың теңге мөлшерінде корпоративтік табыс салығы, 4.371.855 мың теңге мөлшерінде мүлік салығы, оның ішінде 1.943.047 мың теңге мөлшерінде айыппұлдар мен өсімпұлдар және 10.688.380 мың теңге мөлшерінде кейінге қалдырылған салық міндеттемесі.

Трансферттік баға белгілеуді бақылау

Қазақстанда трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау кең спектрге ие және байланысты мәмілелер тарапы болып табылатындығына қарамастан, халықаралық мәмілелермен тікелей немесе жанама байланысты көптеген операцияларда қолданылады. Трансферттік баға белгілеу туралы заң операцияларға қолданылатын барлық салықтар қол ұшын беру қағидаты бойынша айқындалған нарықтық бағалар негізінде есептелуін талап етеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**24. ШАРТТЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Салық салу (жалғасы)***Трансферттік баға белгілеуді бақылау (жалғасы)*

Қазақстанда трансферттік баға белгілеу туралы жаңа заң 2009 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енді. Заң анық белгіленген болып табылмайды және оның кейбір ережелері аз қолданылу тәжірибесіне ие. Оның үстіне, заңда әзірлеу кезеңінде тұрған егжей-тегжей нұсқаулықтар жоқ. Нәтижесінде, операциялардың әр алуан түрлеріне трансферттік баға белгілеу туралы заңды қолдану нақты көрсетілген болып табылмайды.

Трансферттік баға белгілеу туралы Қазақстандық заңмен байланысты белгісіздіктің салдарынан салық органдарының ұстанымы Топтың ұстанымынан ерекшеленуі мүмкін деген тәуекел бар, бұл 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша салықтардың, айыппұлдар мен өсімпұлдардың қосымша сомаларына әкеп соқтыруы мүмкін. Басшылық трансферттік баға белгілеу жөніндегі қолданылатын заңнамада оны түсіндіру сәйкестендірілген болып табылады және Топтың трансферттік баға белгілеу жөніндегі ұстанымы расталады деген ықтималдық бар деп санайды.

Қоршаған ортаны қорғау мәселелері

Топ түрлі заңдарды және қоршаған ортаны қорғау жөніндегі ережелерді сақтауы тиіс. Басшылық Топ қоршаған ортаны қорғау мәселелеріне қатысты заңнаманың талаптарын орындайды деп есептейді.

Сот процестері мен шағымдары

Топ әдеттегі шаруашылық қызметті жүзеге асыруының барысында түрлі сот процестері мен шағымдарының объектісі болып табылады. Басшылық, түпкі міндеттеме, егер мұндай процестермен немесе шағымдармен байланысты орын алатын болса, Топтың келешекте шоғырландырылған қаржылық жағдайына да, қызметінің қаржылық нәтижелеріне дей айтарлықтай теріс әсер етпейді деп есептейді.

Сақтандыру мәселелері

Қазақстан Республикасындағы сақтандыру саласы даму халінде болып отыр, басқа елдерде таралған сақтандырудың көптеген түрлері Қазақстан Республикасында қол жетімсіз болып отыр. Топтың өзінің өнеркәсіптік объектілері бойынша өтемі, тасымалдау тоқтап қалған жағдайда сақтандыруы немесе үшінші тұлға алдында Топтың немесе оның қызметіне жататын объектілерде болған апаттан мүлікке немесе қоршаған ортаға залал келтірілгені үшін жауапкершілікті сақтандыруы жоқ. Баламалы сақтандыру өтемін алмайынша, кейбір активтердің бұзылу залалдарының және жоғалту тәуекелі болады, бұл Топ қызметінің шоғырландырылған қаржылық нәтижелеріне және оның шоғырландырылған қаржылық жағдайына айтарлықтай теріс ықпал етуі мүмкін.

Жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарт бойынша міндеттемелер

Жер қойнауын пайдалану келісімшартының талаптарына сәйкес «Аманкелді Газ»-дың Үкімет алдындағы міндеттемелері 10.527.586 АҚШ долларын құрайды және геологиялық әрі геофизикалық деректерді сатып алу шығындарымен және Үкімет шеккен бұрғылау жұмыстарының шығыстарымен байланысты болды. Бұл ұзақ мерзімді міндеттеме Құмырлы-Қосқұдық, Анабай-Малдыбай, Барханная-Сұлтанқұдық, Үшарал-Солтүстік Үшарал және Кемпіртөбе кен орындарында газдың коммерциялық табылуы анықталғаннан кейін күшіне енеді.

Жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшартқа сай «Аманкелді Газ» ең аз жұмыс бағдарламасын орындауға міндетті. 2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша «Аманкелді Газ» ең аз жұмыс бағдарламасын орындады.

COVID-19

2020 жылғы наурыздан бастап әлемдік нарықтар айтарлықтай құбылуда, атап айтқанда, COVID-19 пандемиясының нәтижесінде. Қазақстандық теңгенің құны негізгі әлемдік валюталарға қатысты едәуір төмендеді. Егер бұл фактілер ұзақ мерзімді перспективада сақталатын болса, олар Топтың шоғырландырылған қаржылық жағдайына, шоғырландырылған ақша ағындары мен жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепке әсерін тигізе береді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ, ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ****Қаржы тәуекелдерін басқару мақсаттары мен саясаты**

Топтың негізгі қаржылық міндеттемелеріне пайыздық қарыздар, шығарылған борыштық бағалы қағаздар, сауда және басқа да кредиторлық берешек кіреді. Бұл қаржылық міндеттемелердің негізгі мақсаты Топ операцияларын қаржыландыру болып табылады. Топтың оның операциялық қызметінің барысында тікелей туындайтын байланысты тараптарға берілген қарыздары, сауда және басқа да дебиторлық берешегі, пайдалануы шектелген ақша қаражаты, ақша қаражаты мен оның баламалары және банк салымдары бар.

Топ нарықтық тәуекелге, несиелік тәуекелге және өтімділік тәуекеліне ұшырағыш.

Топ басшылығы мұндай тәуекелдерді басқару процесін бақылайды. Ішкі бақылау және тәуекелдерді басқару департаменті Топ басшылығына қаржы тәуекелдеріне және Топтың қаржы тәуекелдерін басқарудың тиісті тұжырымдамасына қатысты кеңес береді. Ішкі бақылау және тәуекелдерді басқару департаменті Топ басшылығына қаржы тәуекелдеріне байланысты Топ қызметі тиісті саясатқа және рәсімдерге сай жүзеге асырылатындығына көз жеткізуге көмектеседі.

Нарықтық тәуекел

Нарықтық тәуекел – қаржы құралы бойынша келешек ақша ағындарының әділ құны нарықтық бағалардың өзгеруі салдарынан құбылып тұрғанының тәуекелі. Нарықтық бағаларға тәуекелдің екі типі жатады: пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелі және валюталық тәуекел. Нарықтық тәуекелге ұшырағыш қаржы құралдарына қарыздар мен депозиттер кіреді.

Топтың пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруімен байланысты тәуекелдерді талдау және азайту бойынша ресми келісімдері жоқ, өйткені басшылық тәуекелді төмен деп бағалайды.

Келесі бөлімде сезімталдылық талдауы 2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанындағы позицияларға жатады.

Сезімталдық талдауы таза берешек сомасы, сондай-ақ шетел валютасындағы қаржы құралдарының үлесі тұрақты өлшемдер болып табылады деген жорамалдың негізінде дайындалды.

Пайыздық тәуекел

Пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелі – қаржы құралы бойынша келешек ақша ағындарының әділ құны нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруі салдарынан құбылып тұрғанының тәуекелі. Нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелі, ең алдымен, құбылмалы пайыздық мөлшерлемесі бар Топтың қарыздарына жатады.

Төмендегі кестеде Топтың салық салынғанға дейінгі (залалының)/табысының (несиелерге және құбылмалы мөлшерлемесі бар қарыздарға әсер ету есебінен) пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруіне сезімталдылығы көрсетілген, әрі олардың болу мүмкіндігін басқа да өзгермелілердің өзгермеуі кезінде негізді түрде болжауға болады. Топтың меншікті капиталына әсер ету жоқ.

<i>Мың теңгемен</i>	Базистік тармақтардың ұлғаюы/ (азаяуы)	Салық салынғанға дейін пайдаға әсері
2020 жыл		
КС ЦБР	1,25%	(1.064.393)
ИПЦ	0,25%	(549.526)
КС ЦБР		
ИПЦ	-0,25%	549.526
	-0,75%	638.636
2019 жыл		
ЛИБОР	0,35%	(267.813)
ИПЦ	0,25%	(620.828)
ЛИБОР	-0,35%	267.813
ИПЦ	-0,25%	620.828

Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруіне сезімталдықты талдау шеңберінде базалық тармақтардағы өзгерістер туралы жорамалдар осы сәтке байқалатын нарықтық жағдайға негізделеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ, ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Нарықтық тәуекел (жалғасы)***Валюталық тәуекел*

Валюталық тәуекел – қаржы құралы бойынша келешек ақша ағындарының әділ құны шетел валюталары бағамдарының өзгеруі салдарынан құбылып тұрғанының тәуекелі. АҚШ долларында көрсетілген қарыздардың едәуір сомалары мен кредиторлық берешектің нәтижесінде Топтың қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есебіне АҚШ долларының теңгеге қатысты айырбас бағамдарындағы өзгерістер айтарлықтай ықпалын тигізе алады. Қаржы-шаруашылық қызмет сондай-ақ шетел валютасындағы мәмілелер бойынша тәуекелге ұшырағыш. Мұндай тәуекел АҚШ долларындағы кірістер бойынша туындайды.

Келесі кестеде Топ кірісінің табыс салығына дейінгі АҚШ долларының айырбас бағамындағы ықтимал өзгерістерге (ақша активтері мен міндеттемелерінің әділ құнындағы өзгерістердің салдарынан), барлық басқа өлшемдер тұрақты шама ретінде қабылданған жағдай талабымен сезімталдығы көрсетілген. Топтың меншікті капиталына әсер ету жоқ.

<i>Мың теңгемен</i>	Бағамдағы ұлғаюы/ кемуі	Салық салынғанға дейін пайдаға әсері
2020 жыл		
АҚШ доллары	14%	(17.686.811)
	-11%	13.896.780
2019 жыл		
АҚШ доллары	12%	(28.342.158)
	-9%	21.256.620

<i>Мың теңгемен</i>	Бағамдағы ұлғаюы/ кемуі	Салық салынғанға дейін пайдаға әсері
2020 жыл		
Рубль	15%	(14.801.038)
	-15%	14.801.038
2019 жыл		
Рубль	12%	(781.317)
	-12%	781.317

Несиелік тәуекел

Несиелік тәуекел – қаржы құралы бойынша бір тарап өз міндеттемелерін орындай алмай, басқа тарапты қаржылық шығынды көтеруге мәжбүр ететін тәуекел. Топ өзінің операциялық қызметінің және инвестициялық қызметтің кейбір түрлерінің нәтижесінде несиелік тәуекелге ұшырағыш келеді. Инвестициялық қызметке қатысты болса, Топ қазақстандық банктерде депозиттерді орналастырады. Топ басшылығы кезең-кезеңмен төтенше несиелік тәуекелдерді болдырмау мақсатында бұл банктердің несиелік рейтингілеріне шолу жасап отырады. Топ басшылығы жақындағы халықаралық несиелік дағдарыс пен одан кейін болған жергілікті банктердің несиелік рейтингілерінің өзгерістері төтенше несиелік тәуекелді ақтамайды деп санайды. Тиісінше, банк салымдары бойынша құнсыздану резерві қажет емес.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ, ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Несиелік тәуекел (жалғасы)**

Келесі кестеде «Standard & Poor's», «Fitch Ratings» және «Thomas Murray» агенттіктерінің несие рейтингін қолдана отырып есепті күнге ақша қаражаты мен банк салымдары бойынша сомалар көрсетілген.

Мың теңгеммен	Елі	2020 жыл		2019 жыл		2020 жыл	2019 жыл
«Қазақстанның Халық Банкі» АҚ	Қазақстан	Standard & Poor's	BB/тұрақты	Standard & Poor's	BB/тұрақты	113.826.614	71.304.996
«Ситибанк Қазақстан» АҚ	Қазақстан	Standard & Poor's	A+/тұрақты	Standard & Poor's	A+/тұрақты	86.770.473	44.057.592
«Қытай Банкі» ЕБ	Қазақстан	Standard & Poor's	A/тұрақты	-	-	44.609.820	-
«Фортебанк» АҚ	Қазақстан	Standard & Poor's	B+/тұрақты	Standard & Poor's	B+/тұрақты	4.504.716	2.712.262
«Алтын Банк» АҚ	Қазақстан	Fitch Ratings	BBB-/тұрақты	Fitch Ratings	BBB-/тұрақты	857.602	700.878
«Societe Generale» жеке банктік қызмет көрсету Банк ВТБ Қазақстан	Нидерландтар Қазақстан	Standard & Poor's	BB+/тұрақты	-	-	105.109	-
«Бағалы Қағаздардың Орталық Депозитарийі» АҚ	Қазақстан	Standard & Poor's	B+/тұрақты	-	-	37.526	-
«Газпромбанк» АҚ	Ресей	Thomas Murray	A+/позитивті/A	Thomas Murray	A+/позитивті/A	428	529
Citibank N.A. Лондон	Англия	Standard & Poor's	BB+/тұрақты	Standard & Poor's	B/тұрақты	108	98
«АТФ Банк» АҚ	Қазақстан	Standard & Poor's	A+/тұрақты	-	-	59	-
«Қазақстанның даму банкі» АҚ	Қазақстан	Standard & Poor's	B-/тұрақты	Standard & Poor's	B-/тұрақты	56	1.711
«Deutsche Bank»	Германия	-	-	Standard & Poor's	BB+/тұрақты	20	53
«Банк Центр Кредит» АҚ	Қазақстан	-	-	Standard & Poor's	BBB+/тұрақты	-	232.615
«Каспий Банк» АҚ	Қазақстан	-	-	Standard & Poor's	B/негативті	-	1.677
«Сбербанк» АҚ	Қазақстан	-	-	Standard & Poor's	BB-/тұрақты	-	8
				Moody's	Ba1/тұрақты	-	2
						250.712.531	119.012.421

Операциялардың қолданыстағы деңгейі кезінде басшылық несиелік бақылаудың және өнеркәсіптік тұтынушылар мониторингінің тиісті рәсімдерін белгіледі деп есептейді, бұл Топқа танылған, несиені төлеуге қабілетті үшінші тараптармен сауда операцияларын жасауға мүмкіндік береді.

Топ қолдағы дебиторлық берешекке тұрақты мониторинг жасап отырады, соның нәтижесінде үмітсіз берешектің пайда болу тәуекелі елеусіз болып табылады. Несиелік тәуекелдер дербес негізде құнсыздану резервтерін құру арқылы көрсетіледі. Несиелік тәуекелдердің шоғырлануы негізінен негізгі шоттарға, атап айтқанда халықаралық клиенттерге жатады.

Ақша қаражаты мен оның баламалары, банк салымдары, басқа да ұзақ мерзімді қаржы активтері, байланысты тарапқа қарыздар, басқа да дебиторлық берешек пен қаржылық кепілдік шарттары бойынша міндеттемелер кіретін Топтың өзге де қаржы активтері бойынша туындайтын несиелік тәуекелге қатысты Топтың несиелік тәуекелге ұшырағыштығы қарсы агент дефолтының нәтижесінде туындайды.

Қаржы активтері үшін ең жоғары несиелік тәуекел 8, 10 және 12 ескертпелерде ашылып көрсетілген баланстық құнмен шектелген. Пут опцион бойынша берілген қаржылық кепілдік пен міндеттемеге қатысты, несиелік тәуекелдің ең жоғары деңгейі бұл ескертпенің өтімділік тәуекелі туралы бөлімінде көрсетілгендей, кепілдік берілген қарыз туралы келісімнің номиналды құнына және тиісінше, опцион орындалған жағдайда міндеттеменің номиналды құнына тең болады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ, ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Өтімділік тәуекелі**

Өтімділік тәуекелі – Топтың қаржы құралдарына байланысты міндеттемелерді өтеуге арналған қаражатты алу кезінде қиындықтардың пайда болу тәуекелі. Өтімділік тәуекелі оның әділ құнына тең немесе жуық құны бойынша қаржы активін шұғыл өткізу мүмкіндігінің болмауы нәтижесінде пайда болуы мүмкін.

Топ өтімді қаражаттар қажеттілігін үнемі қадағалап отырады және басшылық кез келген орын алатын міндеттемелерді орындау үшін жеткілікті болатын көлемде қаражатпен қамтамасыз етеді.

Келесі кестеде 2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша өтеу бойынша шарттық дисконтталмаған міндеттемелер негізінде өтеуге дейін қалған мерзімдер бөлігіндегі Топтың қаржылық міндеттемелері көрсетілген.

<i>Мың теңгемен</i>	Талап етілгенге дейін	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	>5 жыл	Жиыны
2020 жылғы 31 желтоқсанға						
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	6.690.875	6.690.875	58.527.000	323.310.651	395.219.401
Пайыздық қарыздар	132.469	8.000.602	24.999.673	185.903.410	15.670.673	234.706.827
Байланысты тараптардан алынған қарыздар	-	-	318.236	-	-	318.236
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	9.350.946	195.560.602	-	-	-	204.911.548
Жалдау бойынша міндеттемелер	-	107	2.538.819	2.669.259	77.107	5.285.292
Пут-опцион бойынша міндеттеме	-	-	-	-	40.510.279	40.510.279
Қаржылық кепілдіктер шарттары бойынша міндеттемелер	-	8.641.306	25.550.009	88.066.871	-	122.258.186
Басқа да қаржылық міндеттемелер	49.192	3.399.538	25.635	2.156.505	51.271	5.682.141
	9.532.607	222.293.030	60.123.247	337.323.045	379.619.981	1.008.891.910

Қаржылық кепілдіктер бойынша міндеттемелер бастапқы келісімшарттардың сомаларын білдіреді, солар бойынша Топ 2019 жылы кепілдіктер шығарды.

<i>Мың теңгемен</i>	Талап етілгенге дейін	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	>5 жыл	Жиыны
2019 жылғы 31 желтоқсанға						
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	6.464.367	6.464.367	51.714.936	329.978.702	394.622.372
Пайыздық қарыздар	142.016	8.956.865	26.545.809	172.862.701	20.041.050	228.548.441
Байланысты тараптардан алынған қарыздар	-	259.317	259.317	16.954.992	-	17.473.626
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	9.466.784	247.154.344	-	-	-	256.621.128
Пут-опцион бойынша міндеттеме	-	-	-	-	40.510.279	40.510.279
Қаржылық кепілдіктер шарттары бойынша міндеттемелер	-	7.976.487	24.012.635	111.127.698	-	143.116.820
Басқа да қаржылық міндеттемелер	990.467	3.201.564	698.896	2.156.506	85.451	7.132.884
	10.599.267	274.012.944	57.981.024	354.816.833	390.615.482	1.088.025.550

Капиталды басқару

Капиталды басқаруға байланысты Топтың негізгі мақсаты тұрақты несие төлеу қабілетін қамтамасыз ету және Топ қызметін жүргізу үшін капиталдың барабар деңгейі мен акционерлердің пайдасын барынша көбейту.

Берешек пен капиталдың балансын оңтайландыру арқылы мүдделі тараптар үшін кірістерді барынша ұлғайта отырып үздіксіз қызмет қағидатын қолдау үшін Топ өз капиталын басқарады. 2019 жылмен салыстырғанда Топтың жалпы стратегиясы өзгеріссіз қалды.

Топ капиталының құрылымы 14 және 15-ескертпелерде ашылып көрсетілген шығарылған борыштық бағалы қағаздар мен пайыздық қарыздар кіретін берешектен және бұл 13-ескертпеде ашылып көрсетілгендей жарғылық капитал, қосымша төленген капитал мен бөлінбеген пайда кіретін меншікті капиталдан тұрады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ, ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Капиталды басқару (жалғасы)**

Топ басшылығы әр жарты жыл сайын капитал құрылымын талдайды. Бұл талдаудың бір бөлігі ретінде басшылық капиталдың құнын және капиталдың әр класымен байланысты тәуекелдерді қарастырады. Топтың 1,5 аспайтын капиталға қарыз қаражаты үлесінің мақсатты коэффициенті бар. Қарыз қаражаты үлесінің меншікті капиталға коэффициенті жыл соңына былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар (14-ескертіле)	304.526.478	294.006.172
Пайыздық қарыздар (15-ескертіле)	188.297.301	193.337.693
Байланысты тараптардан алынған қарыздар	318.236	10.732.292
Минусы: ақша қаражаты мен оның баламалары, банк депозиттері	(250.753.255)	(119.037.155)
Берешек жиыны	242.388.760	379.039.002
Капитал	1.388.432.615	1.136.607.496
Қарыз қаражаты үлесінің коэффициенті	0,17	0,33

Қаржы құралдарының әділ құны

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың қаржы құралдарының баланстық құны төменде берілген қаржы құралдарын қоспағанда, олардың әділ құнына негіздемелі түрде жақындау болып табылады:

<i>Мың теңгемен</i>	Баланстық құн	Әділ құны	2020 жыл		
			Бағалау деңгейі бойынша әділ құны		
			Белсенді нарықтағы баға белгілеулері (1-деңгей)	Елеулі бақыланатын бастапқы деректер (2-деңгей)	Елеулі бақыланбайтын бастапқы деректер (3-деңгей)
Қаржы активтері					
Байланысты тарапқа берілген пайыздық қарыздар	172.151.228	159.808.893	-	-	159.808.893
Қаржылық міндеттемелер					
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	(304.526.478)	(282.195.749)	(282.195.749)	-	-
Пайыздық қарыздар	(188.297.301)	(184.793.576)	-	(184.793.576)	-

<i>Мың теңгемен</i>	Баланстық құн	Әділ құны	2019 жыл		
			Бағалау деңгейі бойынша әділ құны		
			Белсенді нарықтағы баға белгілеулері (1-деңгей)	Елеулі бақыланатын бастапқы деректер (2-деңгей)	Елеулі бақыланбайтын бастапқы деректер (3-деңгей)
Қаржы активтері					
Байланысты тарапқа берілген пайыздық қарыздар	155.887.705	155.294.894	-	-	155.294.894
Қаржылық міндеттемелер					
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	(294.006.172)	(292.110.170)	(292.110.170)	-	-
Пайыздық қарыздар	(193.337.693)	(188.943.353)	-	(188.943.353)	-
Байланысты тараптардан алынған қарыздар	(10.732.292)	(10.601.986)	-	(10.601.986)	-

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ, ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Бағалаулар мен жорамалдар**

Топ басшылығы ақша қаражаты мен банк салымдарының, сауда дебиторлық берешектің, байланысты тараптарға берілген пайызсыз қарыздардың, сауда және басқа да кредиторлық берешектің, алынған қысқа мерзімді қарыздардың және барлық басқа қаржы құралдарының әділ құны, ең алдымен, бұл құралдарды өтеудің қысқа мерзімдеріне орай, шамамен олардың баланстық құнына тең екендігін айқындады.

Бағасы белгіленетін облигациялардың әділ құны есепті күнгі бағалардың белгіленуі негізінде айқындалады.

Ұзақ мерзімді қарыздардың әділ құны өтеуге дейін қалған ұқсас талаптармен, несие тәуекелімен және мерзімдермен берешек үшін ағымдағы мөлшерлемелерді пайдалана отырып дисконтталған ақша ағындары әдістерінің көмегімен айқындалады.

2020 және 2019 жылдары 1, 2 және 3-деңгейлердің арасындағы аударымдар болған жоқ.

Қаржылық қызметпен негізделген міндеттемелердегі өзгерістер

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылдың 1 қаңтарына	Түсімдер	Өтеу	Пайыздарды төлеу	Бағамдық айырма бойынша кірістер немесе шығыстар	Басқасы	2020 жылғы 31 желтоқсан
Қаржылық міндеттемелер							
Пайыздық қарыздар	193.337.693	92.483.064	(106.025.592)	(12.995.815)	8.948.474	12.549.477	188.297.301
Байланысты тараптардан алынған қарыздар	10.732.292	318.236	(14.881.897)	(495.583)	-	4.645.188	318.236
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	294.006.172	-	(17.816.800)	(14.176.740)	29.838.219	12.675.627	304.526.478
Басқа да қаржылық міндеттемелер (жалдау бойынша міндеттемелер)	-	-	(2.440.580)	-	-	7.021.113	4.580.533
Қаржылық қызметпен негізделген міндеттемелер жиыны	498.076.157	92.801.300	(141.164.869)	(27.668.138)	38.786.693	36.891.405	497.722.548

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылдың 1 қаңтарына	Түсімдер	Өтеу	Пайыздарды төлеу	Бағамдық айырма бойынша кірістер немесе шығыстар	Басқасы	2019 жылғы 31 желтоқсан
Қаржылық міндеттемелер							
Пайыздық қарыздар	212.584.635	26.017.440	(44.694.185)	(15.420.744)	(353.669)	15.204.216	193.337.693
Байланысты тараптардан алынған қарыздар	36.104.050	-	(25.321.800)	(2.716.707)	-	2.666.749	10.732.292
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	295.046.580	-	-	(13.951.598)	(1.272.690)	14.183.880	294.006.172
Басқа да қаржылық міндеттемелер (жалдау бойынша міндеттемелер)	2.215.889	-	(2.215.889)	-	-	-	-
Қаржылық қызметпен негізделген міндеттемелер жиыны	545.951.154	26.017.440	(72.231.874)	(32.089.049)	(1.626.359)	32.054.845	498.076.157

«Басқасы» бағаны, ең алдымен, есептелген пайыздарды, дисконт амортизациясын, жалдауды түрлендіруді және қарыздарды ұйымдастырумен байланысты шығыстарды білдіреді. Топ төленген пайыздарды операциялық қызметтен ақша ағындары ретінде жіктейді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**26. СЕГМЕНТТІК ЕСЕПТІЛІК**

Топ өзінің операциялық сегменттерін операциялар табиғатының негізінде айқындайды. Операциялық сегменттердің тиімділігін басшылық тұрақты негізде бағалап отырады.

Топтың келесі есепті сегменттері айқындалды:

- Газбен сауда жасау – газды Қазақстан Республикасында және одан тыс жерлерде сату;
- Газды тасымалдау және сақтау – газды тасымалдау және сатып алынған газды жер асты газ қоймаларында сақтау.

Қалған операциялық сегменттер (газды барлау және өндіру, көлік қызметтерін көрсету) олардың елеусіздігіне орай басқа операциялық сегмент ретінде агрегацияланды және көрсетілді.

Сегмент тиімділігі шоғырландырылған қаржылық есептіліктегідей негізде өлшенетін таза пайда ретінде кірістердің негізінде бағаланады. Сегментаралық транзакциялар сегменттер арасында келісілген талаптарда жасалды, әрі олар, байланысты және үшінші тараптарға қолжетімді болатын белгілі бір реттелетін қызметтерді қоспағанда, нарықтық мөлшерлемелерге міндетті түрде сәйкес келмеуі де мүмкін.

Негізінен Топтың барлық операциялары мен активтері Қазақстан Республикасында орналасқан.

Төмендегі кестеде түсім мен таза пайда туралы ақпарат, сондай-ақ Топтың 2020 жылғы операциялық сегменттері бойынша активтері мен міндеттемелері туралы ақпарат көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Газбен сауда жасау	Газды тасымалдау және сақтау	Басқасы сегменттер	Элиминация	Жиыны
Сыртқы сатып алушылардан түсім	848.075.562	96.021.287	1.423.254	–	945.520.103
Басқа да сегменттерден түсім	11.579.626	97.141.538	22.457.844	(131.179.008)	–
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім жиыны	859.655.188	193.162.825	23.881.098	(131.179.008)	945.520.103
Қаржылық кіріс	22.091.409	2.009.011	707.130	(3.041.687)	21.765.863
Қаржылық шығындар	(28.658.429)	(8.358.069)	(587.933)	693.105	(36.911.326)
Тозу және амортизация	(11.132.376)	(26.108.613)	(2.828.487)	–	(40.069.476)
Негізгі құралдардың құнсыздану резерві	–	198.735	(1.021.926)	–	(823.191)
Бірлескен кәсіпорындардың пайдасындағы үлесі	–	230.343.862	36.211	–	230.380.073
Табыс салығы бойынша шығыстар	(3.970.311)	(16.030.994)	(1.025.480)	–	(21.026.785)
Бір жылғы таза пайда	100.142.135	287.049.348	289.332	(120.978.364)	266.502.451
Басқа да сегментті ақпарат					
Бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар	–	428.660.505	1.066.966	–	429.727.471
Күрделі шығыстар	15.955.079	106.861.709	6.390.477	(2.296.559)	126.910.706
Күтілетін несие залалдарына резерв	(4.683.266)	(375.800)	(80.630)	–	(5.139.696)
Ескірген қорлар мен берілген аванстар бойынша резервтер	(195.094)	(1.471.908)	(285.340)	–	(1.952.342)
Сегмент активтері	1.399.083.415	1.317.799.737	81.865.077	(488.666.143)	2.310.082.086
Сегмент міндеттемелері	747.751.741	215.440.812	16.849.832	(58.392.914)	921.649.471

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**26. СЕГМЕНТТІК ЕСЕПТІЛІК (жалғасы)**

Төмендегі кестеде түсім мен таза пайда туралы ақпарат, сондай-ақ Топтың 2019 жылғы операциялық сегменттері бойынша активтері мен міндеттемелері туралы ақпарат көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Газбен сауда жасау	Газды тасымалдау және сақтау	Басқасы сегменттер	Элиминация	Жиыны
Сыртқы сатып алушылардан түсім	959.503.707	141.884.384	1.686.898	-	1.103.074.989
Басқа да сегменттерден түсім	11.999.261	94.657.242	25.120.881	(131.777.384)	-
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім жиыны	971.502.968	236.541.626	26.807.779	(131.777.384)	1.103.074.989
Қаржылық кіріс	17.618.216	2.072.007	484.575	(2.923.615)	17.251.183
Қаржылық шығындар	(35.022.279)	(8.489.053)	(513.622)	443.534	(43.581.420)
Тозу және амортизация	(12.115.742)	(25.228.106)	(1.934.121)	-	(39.277.969)
Негізгі құралдар мен барлау және бағалау бойынша активтердің құнсыздануын қалпына келтіру	-	983.524	3.451	-	986.975
Бірлескен кәсіпорындардың пайдасындағы үлесі	-	224.244.892	-	-	224.244.892
Табыс салығы бойынша шығыстар	(10.893.505)	(27.025.647)	(1.997.672)	-	(39.916.824)
Бір жылғы таза пайда	32.829.165	318.427.128	4.224.596	(21.146.040)	334.334.849
Басқа да сегментті ақпарат					
Бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар	-	250.655.362	1.030.755	-	251.686.117
Күрделі шығыстар	19.753.409	74.724.240	5.067.380	(13.824.629)	85.720.400
Күтілетін несие залалдарына резерв	(7.427.840)	(342.378)	(102.162)	-	(7.872.380)
Ескірген қорлар мен берілген аванстар бойынша резервтер	(84.371)	(1.997.322)	(285.340)	-	(2.367.033)
Сегмент активтері	1.156.220.000	1.155.088.574	70.351.666	(288.155.142)	2.093.505.098
Сегмент міндеттемелері	812.455.790	202.061.401	12.939.150	(70.558.739)	956.897.602

Элиминирлеу топшілік айналымдарды алып тастауды білдіреді.

2020 жылы Топтың «PetroChina» тобынан түскен түсімі 56% (2019 жылы: 53%) және «Газпром» тобынан 9% (2019 жылы: 17%) болды.

27. ЕСЕПТІ КҮННЕН КЕЙІНГІ ОҚИҒАЛАР

Есепті күннен кейін елеулі оқиғалар болған жоқ.